T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

METROPOLİS'İN PLASTİK SANATLARINDA TANRI VE TANRIÇA FİGÜRLERİ

Hüseyin ERPEHLİVAN

Tez Danışmanı:
Yrd. Doç. Dr. Serdar AYBEK

EDİRNE 2011

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN ERPEHLİVAN tarafından hazırlanmış olan **METROPOLİS'İN PLASTİK SANATLARINDA TANRI VE TANRIÇA FİGÜRLERİ** konulu **YÜKSEK LİSANS** tezinin sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 12-13. maddeleri uyarınca 13/12/2011 tarihi Salı günü saat 15 : 00 yapılmış olup, tezin kabul edilmesine / ~~reddedilmesine~~ **OYBİRLİĞİ** / ~~**OYÇOKLUĞU**~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Sümer ATASOY	Kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Serdar AYBEK (Danışman)	Kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Işık ŞAHİN	Kabul edilmesine	

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	**421035**
Yazar Adı / Soyadı	Hüseyin Erpehlivan
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 12724874768
Telefon / Cep Telefonu	02245444788 05365709940
e-Posta	huseyinerpehlivan@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Metropolis'in Plastik Sanatlarında Tanrı ve Tanrıça Figürleri
Tezin Tercümesi	Divinity Figures of the Metropolis Plastic Arts
Konu Başlıkları	Arkeoloji
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2011
Sayfa	130
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. Serdar Aybek
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Metropolis=Metropolis İonia=Ionia Tanrılar=Gods Tanrıçalar=Goddesses Figür=Figure
Yayımlama İzni	☐ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum ☑ Ertelenmesini istiyorum [**3 Yıl**]

b. Tezimin Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından çoğaltılması veya yayımının **10.01.2015** tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.
NOT: (Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.)

12.01.2012

İmza:.....

Yazdır

Tezin Adı: Metropolis Plastik Sanatlarında Tanrı ve Tanrıça Figürleri

Hazırlayan: Hüseyin ERPEHLİVAN

ÖZET

Bu tez çalışması Ionia Bölgesi'ndeki önemli kentlerden olan Metropolis'den bulunmuş taş heykeller ve pişmiş toprak figürinlerin incelemelerini içermektedir. Çalışmanın amacı, incelenen eserlerin mitolojik ve ikonografik anlamları ve kentin inanç sistemi hakkında bilgi edinmektir.

Metropolis antik kenti İzmir ili, Torbalı ilçesinin 5 km. güneybatısında Yeniköy ve Özbey köyleri arasında ovaya hakim bir tepe üzerinde yer alır. Klasik çağlarda ise İonia bölgesine dahil olan Metropolis, bölgenin iki önemli kenti Ephesos ve Smyrna yolu üzerinde bir durak niteliği taşıyan önemli bir ticaret merkezidir.

Bu çalışmada Metropolis'den bulunmuş, Hellenistik ve Roma dönemlerine tarihlenen, tanrı veya tanrıçaları betimleyen 62 adet plastik eser incelenmiştir. Çalışmada, ilk önce Metropolis antik kenti hakkında genel bilgiler verilmiştir daha sonra buluntuların tarihlendirilmesi ve ikonografik anlamları üzerinde durulmuştur. Sonraki bölümde, katalogda yer alan eserler tipolojik olarak ayrılmış ve alt başlıklar halinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metropolis, İonia, Tanrılar, Tanrıçalar, Figür.

Name of Thesis: Divinity Figures of the Metropolis Plastic Arts

Prepared By: Hüseyin ERPEHLİVAN

ABSTRACT

This thesis contains a research about marble sculptures and terracotta figurines from Metropolis, one of the important cities of Ionia. The aim of this work is getting knowledge about mythological and iconographical meanings of the artworks and the divinities of the city.

Ancient city of Metropolis located on a commanding hill between Yeniköy and Özbey villages, 5 km. southwest of Torbalı district of İzmir province. Metropolis was a city of Ionia region in classical ages. It was a trade centre which is based on the road between Ephesos and Smyrna.

In this study, there are some examinations about 62 plastic artworks which are found from Metropolis and dated to Hellenistic and Roman period. Following general information of the ancient city of Metropolis dwelled on dating and the iconographic meanings of the findings. On the next chapter, selected findings are classified as typological and examined under subtitles.

Keywords: Metropolis, Ionia, Gods, Goddesses, Figure.

ÖNSÖZ

Antik Dönem'in önemli bir sanat dalı olan plastik sanatlar Hellen Dünyası'nda önemli bir yere sahiptir. Her bölgenin kendine özgü inanç sistemleri olduğundan plastik sanat da bu doğrultuda değişip gelişmiştir. Bölgeler arasındaki iletişim ve etkileşimler arttıkça ayrımlar yerini benzerliklere bırakmıştır.

Bu tez çalışmasında, Batı Anadolu'nun önemli kentlerinden biri olan Metropolis'den bulunmuş ve dönemin tanrı ve tanrıçalarını betimleyen plastik eserler incelenmiştir. Eserler tarih olarak kentin de en parlak çağları olan Hellenistik ve Roma dönemlerine aittir.

Konunun tez olarak çalışılmasındaki temel amaç Metropolis'deki bilimsel çalışmalar sonucunda tespit edilmiş ve birçoğu yayınlanmamış eserlerden yola çıkarak kentin inanç dünyasını aydınlatmaktır. Bu tezde eserlerin teknik ve analojik değerlendirilmeleri ile birlikte kent inanç sistemlerindeki yerleri de araştırıldığından bu çalışmasının bilgi dağarcığıma katkısı büyük olmuştur.

Kişisel olarak da ilgimi çeken bu konu ve konuya ait eserler üzerinde çalışma yapabilmem Metropolis Kazı Başkanı Yrd. Doç. Dr. Serdar Aybek'in izniyle mümkün olmuştur. Tezimin her aşamasında teşviklerini ve desteklerini esirgemeyen, yoğun çalışma temposu içinde kişisel zamanlarından fedakarlık ederek çalışmam ile ilgilenen ve yarattığı imkanlar ile bu çalışmaya önemli desteklerde bulunan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Serdar Aybek'e içten teşekkürlerimi sunarım.

Metropolis Kazıları'nda çalıştığım ilk zamanlardan bugüne kadar her konuda beni yönlendiren ve desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Recep Meriç, Öğr. Gör. Dr. Aygün Ekin Meriç ve Öğr. Gör. Dr. Onur Gülbay'a ayrıca kazılar bünyesinde çalışan ve çalışmalarıma katkılarda bulunmuş tüm ekip arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yönlendirmeleri ile bu tez çalışmasının başarı ile bitirilmesini sağlayan değerli jüri hocalarım Prof. Dr. Yusuf Sümer Atasoy ve Yrd. Doç. Dr. Işık Şahin'e, ayrıca bu tezi bilimsel araştırma projesi olarak kabul ederek sağladığı maddi destekler için Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimine teşekkür ederim.

Tezin literatür araştırmalarının büyük bölümü İstanbul'daki Alman Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesinde yapılmıştır. Sağladıkları imkanlar ile çalışmalarımda hızla yol almamı sağlayan enstitüye ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak da her zaman yanımda olan ve bana doğru yolu gösteren, hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

EDİRNE - 2011 Hüseyin ERPEHLİVAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET. i

ABSTRACT. ii

ÖNSÖZ. iii

İÇİNDEKİLER. v

GÖRSELLER LİSTESİ. vii

KISALTMALAR LİSTESİ. viii

1. GİRİŞ. 1

2. METROPOLİS. 3

2.A. METROPOLİS'İN KONUMU VE ADININ KÖKENİ. 3

2.B. METROPOLİS HAKKINDA BİLİMSEL ÇALIŞMALAR. 4

2.C. METROPOLİS'İN KISA TARİHÇESİ. 5

3. ARKEOLOJİK BULUNTULAR VE YAZITLAR IŞIĞINDA METROPOLİS'İN TANRI VE TANRIÇALARI. 9

3.A. ANA TANRIÇA. 9

3.B. ARES. 10

3.C. DIONYSOS. 10

3.D. HERA. 11

3.E. ZEUS. 11

4. METROPOLİS PLASTİK SANATLARINDA TANRI VE TANRIÇA FİGÜRLERİ. 12

4.A. ANA TANRIÇA (*Kat. 1-12*). 12

4.B. APHRODITE (*Kat. 13-19*). 14

4.C. ARTEMIS EPHESIA (*Kat. 20-27*). 17

4.D. ASKLEPIOS VE HYGIEIA (*Kat. 28-29*). 19

4.E. ATHENA (*Kat. 30-33*). 20

4.F. EROS (*Kat. 34-44*). 21

4.G. HEKATE (*Kat. 45*). 23

4.H. HERAKLES (*Kat. 46-50*). 23

4.I. HERMES (*Kat. 51-55*). 26

4.J. IANUS (*Kat. 56*). 28

4.K. NIKE (*Kat. 57-59*). 28

4.L. SAYTR (*Kat. 60*). 29

4.M. TYKHE (*Kat. 61-62*). 29

5. KATALOG. 31

6. SONUÇ. 93

KAYNAKÇA. 96

LEVHALAR. 102

GÖRSELLER LİSTESİ

Levha 1 : Plan 1: Metropolis Kent Planı
Levha 2 : Grafik 1-2: Eserlerin Buluntu Yeri ve Tür Grafikleri
Levha 3 : Grafik 3: Kentten Bulunmuş Eserlerin Sektörel Dağılımı
Levha 4 : Kat. 1-2
Levha 5 : Kat. 3-5
Levha 6 : Kat. 6-10
Levha 7 : Kat. 10-13
Levha 8 : Kat. 14-17
Levha 9 : Kat. 18-23
Levha 10 : Kat. 24-27
Levha 11 : Kat. 28-29
Levha 12 : Kat. 30-33
Levha 13 : Kat. 34-36
Levha 14 : Kat. 37- 41
Levha 15 : Kat. 42-44
Levha 16 : Kat. 45-50
Levha 17 : Kat. 51-54
Levha 18 : Kat. 55-58
Levha 19 : Kat. 59-62

KISALTMALAR LİSTESİ

ADA5	: Yapı Adası No 5
ADA7	: Yapı Adası No 7
AKR	: Akropol
AT	: Araplıtepe Bizans Kilisesi
Bkz.	: Bakınız
BUL	: Bouleuterion
cm.	: Santimetre
E.M.	: Efes Müzesi
Env. Nr.	: Envanter Numarası
g.	: Genişlik
HMG	: Yukarı Hamam-Gymnasium
HY	: Aşağı Hamam ve Palaestra
İ.A.M.	: İzmir Arkeoloji Müzesi
Kat.	: Katalog
Lev.	: Levha
LT	: Latrina
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
MTR	: Metropolis
R.	: Çap
s.	: Sayfa
ST	: Stoa
Tİ	: Tiyatro
UMG	: Uyuzdere Ana Tanrıça Kült Mağarası
y.	: Yükseklik
YE	: Yamaç Evler

1. GİRİŞ

Metropolis'de 1989 yılında başlayan kazılar ve öncesinde bulunmuş, tanrıları ve tanrıçaları betimleyen, çeşitli malzemelerden yapılmış plastik eserler bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu eserlerin tez olarak çalışılmasındaki temel amaç; kazılarda ve kazılar öncesinde bulunmuş eserler değerlendirilerek Antik Dönem'de Metropolis sakinlerinin inanç sistemleri hakkında bilgi edinmektir.

Bu tez çalışmasında değerlendirilecek eserlerin buluntu yerleri ve seviyeleri ile birlikte dönemsel kriterler de göz önünde bulundurulacaktır. Dönemin önemli kentleri ve komşu kentlerin buluntuları ile paralel karşılaştırma yöntemine gidilerek eserlerin gerek teknik ve stil, gerekse ikonografik olarak benzerlikler tespit edilmeye çalışılacaktır. Tezin içinde plan ve incelenen eserlerin fotoğrafları levhalar kısmında katalog sırasına göre verilmiştir. Katalog oluşturulurken alfabetik sıralama uygulanmıştır.

Tezin ilk bölümü olan giriş kısmında, çalışmanın aşamaları ve uygulanan yöntemler ile birlikte anlatılmıştır. İkinci bölümde, Metropolis antik kentinin konumu ve adının kökeni, bilimsel çalışmalar ve kent tarihine dair bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde Metropolis'de bulunmuş bazı arkeolojik buluntular ve yazıtlardan elde edilmiş kült bilgilerine değinilmiştir. Dördüncü bölümde tezi oluşturan ve tez kapsamında incelenen eserlere yer verilmiştir. Eserlerin tarihsel ve stilistik değerlendirmeleri ve bu bağlamda kent inanç sistemine etkilerine değinilmiştir.. Beşinci bölümde ise bir önceki bölümde incelenmiş eserler kendi içlerinde betimledikleri figürün ismine göre alfabetik olarak sıralanmışlardır. Katalogda her eserin buluntu yeri, ölçüsü, malzeme bilgileri verilmiş ve ayrıntılı tanımı yapılmıştır. Altıncı bölümde ise sonuç kısmına yer verilip, çalışılan malzemeden yola çıkılarak ulaşılan bilgilerle değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın sonunda yararlanılan yayınlara ait kaynakça ve levhalar yer almaktadır.

Çalışmaların ilk aşamasında, Metropolis kazı deposunda yer alan 1989-2010 yılları arasında bulunmuş, etütlük veya envanterlik niteliği olmayan pişmiş toprak

heykelcik parçaları üzerinde çalışmalar yürütülmüş, 345 parça eser içinden 11 parça seçilmiştir. Seçilen eserler üzerinde kazılar sırasında tutulmuş kayıt bilgileri incelenmiş ve eserlerin fotoğraflama çalışmaları yürütülmüştür.

1994-2010 yılları arasında yapılan kazılar sonucunda bulunmuş ve şu anda İzmir Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan 159 eser içinden 28 parça eser tez kapsamında incelenmiştir. Bu eserlerin de kazı arşivlerinden çıkarılan buluntu bilgileri, eserlerin tanımları ve fotoğrafları ile birlikte sunulmuştur.

Metropolis Kazıları öncesinde bulunmuş, İzmir Arkeoloji Müzesi ve Efes Müzesi koleksiyonlarında yer alan yayımlanmış eserler de literatür araştırmaları ile tespit edilerek çalışma kapsamında incelenmiştir.

Bu araştırmaların sonunda incelenen tüm eserlerin bilgilerinin saklanacağı bir veritabanı oluşturulmuştur. Veritabanı, eserin buluntu bilgileri, ölçüleri, malzeme bilgileri ve tanımlarını aynı zamanda da baskıya hazır hale getirilmiş eser fotoğraflarını da içermektedir. Tez içinde değerlendirilecek eserler de bu veritabanı içinden seçilerek çalışılmıştır.

Son aşamada söz konusu eserler, ilgili literatür taranarak dönemin önemli merkezleri ve komşu kentlerin buluntuları ile karşılaştırılıp tek tek ayrıntılı olarak incelenmiştir. Eserler arasında herhangi bir atribüsü olmayan ve üzerinde stilistik olarak değerlendirme yapılamayacak parçalar çalışma dışında tutulmuştur.

2. METROPOLİS

2.A. Metropolis'in Konumu ve Adının Kökeni

Metropolis antik kenti İzmir'in Torbalı ilçesinin 5 km. güneybatısında Yeniköy ve Özbey köyleri arasında yer alan Torbalı ovasına hakim konumdaki doğal bir tepe üzerinde kurulmuştur. Stratejik konuma sahip olan Metropolis, önemli kentlerle komşudur. Ayrıca Smyrna ile Ephesos arasındaki işlek güzergah üzerinde de önemli bir duraktır[1].

Metropolis "Ana Tanrıça Kenti" anlamına gelmekte[2], sanılanın aksine büyük şehir manası taşımamaktadır. Kent yakınlarından bulunmuş bir yazıt üzerinde geçen Μήτηρ Γαλλεσία (Meter Gallesia)[3] ifadesi kentin ismi hakkında önemli bir kaynaktır. Günümüzdeki Torbalı adının da Metropolis ismi üzerinden türediği düşünülebilir[4].

Metropolis'den antik yazarlar da bahseder. Romalı tarihçi Plinius, Metropolis'i Ephesos'un bölgesi içinde göstermiştir[5]. Strabon da kenti Smyrna ve Ephesos arasında ve Ephesos'a 120 uzaklıkta olduğunu[6] söylemiş ayrıca kentin şaraplarından da övgü ile bahsetmiştir[7].

---

[1] Strabon, *Geographika*, (çev. Adnan Pekman), İstanbul, 2005. Öyle ki Strabon XIV 632'de "*Ephesos'dan Smyrna'ya düz bir hat olarak gezi sadece 320 stadiadır. Metropolis'e olan uzaklık 120 stadia, geri kalan ise Smyrna'ya olan mesafedir.*" diyerek Metropolis'den iki kent arasındaki bir durak olarak bahsetmiştir.

[2] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., *Metropolis, Ionia'da Bir Ana Tanrıça Kenti*, İstanbul, 2009; s. 126.

[3] Keil, J., von Premerstein., A., *Bericht über Eine Dritte Reise in Lydien und den Angrenzenden Gebieten Ionniens*, Wien, 1914.; s.103, Kat. 154.

[4] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 41, Texier, C., *Asie Mineure. Description, Geographique, Historique et Archeologique, Des Provinces et des Villes de la Chersonnése d'Asie*, Paris, 1862., s. 359, Meriç, R., *Metropolis in Ionien, Ergebnisse einer Survey-Unternehmung in den Jahren 1972-1975, Königstein*, 1982.; s. 1 dipnot 4.

[5] Pliny, *Natural Hitory; with and English Translation in Ten Volumes, Volume II, Libri III-VII* (çev. H. Rackham), London, 1957., Libri V-120; s. 311.

[6] Strabon XIV 632.

[7] Strabon XIV 637. Metropolis'den bahseden diğer antik yazarlar için bkz. Meriç, R., 1982; s. 13-21.

2.B. Metropolis Hakkında Bilimsel Çalışmalar

Kent hakkında ilk çalışmaları, 1713 yılında J. Spon ve G. Wheler isimli gezginler yapmış ve kentin üzerinde gördükleri Orta Çağ surlarını not alarak burayı Metropolis olarak lokalize etmişlerdir[8]. J Keil ve A. von Premerstein tarafından 1914 yılında yayınlanmış kitapta Metropolis çevresinde bulunan yazıtların çevirileri, kent hakkında antik yazarlardan edinilen bilgiler çerçevesinde sunulmuştur[9].

Bölgedeki bilimsel çalışmalar sürdürülürken patlak veren I. Dünya Savaşı ve bu çerçevede kapatılan İzmir Avusturya Arkeoloji Enstitüsü bölgedeki arkeolojik faaliyetlerin durmasına ve Metropolis'in de uzun bir süre unutulmasına neden olmuştur[10].

Metropolis antik kenti, 1971 yılında Ephesos Kazıları Başkan, Hermann Vetters'in önerisi ile Recep Meriç'e doktora konusu olarak önerilmiş, kent ve çevresindeki bilimsel yüzey araştırmaları bu vesile ile başlamıştır[11]. Recep Meriç'in 3 yıl boyunca yürüttüğü çalışmalar Almanya'da bir kitap olarak yayınlanmıştır[12].

Yüzey araştırmalarının ardından 1989 yılında kazılar Efes Müzesi başkanlığında ve Recep Meriç'in bilimsel danışmanlığında başlamış, 1992 yılından itibaren Recep Meriç başkanlığında devam etmiştir. 2007 yılında emekli olan Recep Meriç kazı başkanlığını Serdar Aybek'e devretmiştir. Metropolis Kazıları 2007 yılından bugüne kadar Serdar Aybek tarafından yürütülmektedir.

Bilimsel heyet tarafından 21 yıldır sürdürülen kazı çalışmalarının ilk yıllarında Uyuzdere Kült Mağarası, akropolis surları ve antik tiyatro ortaya çıkarılmıştır[13]. Sonraki dönemde ise özellikle orta kent üzerinde yoğunlaşılmış ve

---

[8] Spon, J., Wheler, G., *Reisen durch Italien, Dalmatien, Griechenland und die Morgenländer: worinn viele merkwürdigen vormals in Europa unbekannte Antiquitäten ausführlich und unständig beschrieben werden*, Nürnberg, 1713; s. 65.
[9] Keil, J., von Premerstein., A., 1914; s. 101-111.
[10] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 42.
[11] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 43.
[12] Meriç, R., 1982.
[13] Meriç, R., *Torbalı Metropolis Kazısı '89*, İzmir, 1990; s. 14-16., Meriç, R., "Metropolis Kazısı 1992 Yılı Çalışmaları", *XV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1995, s. 419-421., Meriç, R., Ersoy, A., "1994 Yılı Metropolis Kazı Çalışmaları", *XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1996, s. 37-46., Meriç, R., Ersoy, A., "Metropolis 1995 Yılı Kazı Raporu", *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2.

buradaki üç yapı katında bouleuterion, stoa, yukarı hamam ve gymnasium, latrina, atriumlu evler, dükkanlar ve kentin dar sokakları ortaya çıkarılmıştır[14]. Son dönem çalışmalarında kentin genişleme alanı olarak saptanan düzlüklerde peristil evler, aşağı hamam ve mozaik tabanlı sütunlu galeriler gün ışığına çıkarılmıştır[15] (*Bkz. Lev. 1 Plan 1. Metropolis Kent Planı*).

2.C. Metropolis'in Kısa Tarihçesi

Metropolis Antik Kenti yakın çevresinde ilk yerleşim Neolitik Dönem'e kadar uzanır[16]. Kentin 7 km. kuzeyinde bulunan Bademgediği Tepesi'nde[17] ise

---

Cilt, Ankara, 1997, s. 153-156., Meriç, R., "Metropolis 1996 Yılı Kazı Raporu", *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1998, s. 333-341.

[14] Meriç, R., "Metropolis 1997 Yılı Kazı Raporu", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1999, s. 335-352., Meriç, R., Ersoy, A., Meriç, Ş., Topantaş, G., Ekin, A, Öz, A, Altıner, A., "Metropolis 1998 Yılı Kazı Raporu", *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2000, s. 227-236., Meriç, R., Öz, A. K., Ekin, A., "Metropolis 2000 Yılı Kazı Raporu", *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2002, s. 87-98., Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., "Metropolis 2001 Yılı Raporu", *24. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2003, s. 151-158., Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Uluşans, G., "Metropolis 2002 Yılı Kazıları", *25. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2004, s. 293-302., Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., "Metropolis Kazıları, 2003", *26. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2005, s. 137-146.

[15] Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Aybek, S., "Metropolis 2004 Yılı Kazı Çalışmaları", *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2006, s. 249-260., Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Aybek, S., Güngör E., "2005 Yılı Metropolis Kazıları", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2007, s. 243-252., Meriç, R., Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Güngör, E., Alatepeli, S., "Metropolis 2006 Yılı Kazıları", *29. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2008, s. 369-378., Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., ""Metropolis 2007 Yılı Kazıları", *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, Ankara, 2009, s. 123-138, Aybek, S., Öz, A. K., Ekin Meriç A., "Metropolis 2008 Yılı Kazı Çalışmaları", 3*1. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, s. 195-212, Aybek, S., Öz, A. K., Ekin Meriç A., "Metropolis 2009 Yılı Kazı Çalışmaları", *32. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, 2011, s. 166-181.

[16] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 115-116., Metropolis'in 1 km. güneyinde yer alan Dedecik Mevkii'nde yapılan kazılarda bulunan seramikler buradaki ilk yerleşimin Geç Neolitik Dönem'e ait olduğu göstermiştir. Bunun yanı sıra kentin yakınlarında bulunan Kuşçuburun, Tepeköy mevkilerindeki höyüklerde saptanan buluntular Neolitik Dönem'e ayrıca Arapkahve ve Ufaktepe höyüklerinde özellikle Kalkolitik Dönem'e ait seramik tespit edilmiştir. Yakın çevredeki Tepeköylü Tarlası, Kemal Tarlası, Küçüktepe, Ufaktepe, Arapkahve yerleşimlerinde Bronz Çağı'na ait seramik buluntular saptanmıştır. Dedecik Mevkii buluntuları için bkz. Herling, L., Kasper, K., Lichter, C., Meriç, R., "Im Westen nichts Neues? Ergebnisse der Grabungen 2003 und 2004 in Dedecik-Heybelitepe", Istanbuler Mitteilungen, 58, 2008.; s. 13-65., çevredeki diğer yerleşimler için bkz. Meriç, R., Das Hinterland von Ephesos, Archaologisch-Topographische Forschungen im Kaystros-Tal, Wien, 2009.; s. 64-66.

[17] Güncel çalışmalar buradaki surla çevrili kale yerleşiminin Arzawa kentlerinden Puranda olduğunu göstermiştir ve son yayınlarda Puranda adı kabul görmüştür. Meriç, R., Mountjoy, P., "Mycenaean Pottery from Bademgediği Tepe (Puranda) in Ionia: A priliminary report", *Istanbuler Mitteilungen*, 52, 2002, 79-98.

Metropolis Kazıları kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar, yerleşimin Bronz Çağı'na ait olduğunu göstermiştir[18].

Metropolis'in kurulduğu tepe üzerindeki Hellen yerleşimine ait ilk izler M.Ö. 8. yüzyılın sonlarına dayanır[19]. Bununla birlikte kentin akropolisinde tespit edilen en erken buluntu M.Ö. geç 13. - erken 12. yüzyıla aittir[20]. Arkaik Dönem'de yerleşim tiyatro yamacına kadar yayılan bir büyüklüktedir[21]. Arkaik Dönem'e kadar kesintisiz süregelen yerleşim M.Ö. 5. yüzyılda duraksamıştır.

Klasik Dönem Metropolis için hiyatustur. Bu güne kadar kentte bu döneme ait sadece mezarlar bulunmuştur[22]. Bununla beraber Klasik Dönem'de kentte bir yaşam olmadığı yine kazılarla ortaya çıkarılmıştır[23].

M.Ö. 3. yüzyıldan itibaren Metropolis'in planlı bir şehir olarak yapılaşmaya başladığı görülür. Batı Anadolu'nun M.Ö. 334 yılında Pers hakimiyetinden kurtulması ve Alexandros III'ün kurduğu imparatorluğun dahil edilmesi kentin de kısa bir süre bu imparatorluk toprağı olduğunu göstermektedir. Alexandros III'ün ani ölümü ve ölümünden sonra imparatorluk topraklarının komutanları arasında paylaşımının ardından Metropolis ve çevresi Lysimakhos'un denetimine geçmiştir. Bölgede kontrolü ele aldıktan sonra Ephesos'u yeniden kuran Lysimakhos, M.Ö. 281 yılında I. Seleukos'a yenilince, bölge ve kent bu kez de Seleukoslar'ın egemenliği altına girmiştir. Politik kargaşaların sıkça yaşandığı bu dönemde Metropolis'in güçlü bir surla çevrili bir akropolü olan ve o zamanki anlayışa göre "modern" bir kent olarak yapılandırıldığı düşünülmelidir[24].

---

[18] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 116-122, Meriç, R., Mountjoy, P., "Three Mycenaean Vases from Ionia", *Istanbuler Mitteilungen*, 51, 2001, 137-141.

[19] Meriç, R., "Metropolis 1997 Yılı Kazı Raporu", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1999, s. 338, Meriç, R., *Metropolis; Ana Tanrıça Kenti, İstanbul*, 2003., s.34.

[20] Bu buluntu herhangi bir mimariye bağlı değildir. Schachner, A., Meriç., R., "Ein Stempelsiegel des späten 2. Jts. v.Chr. aus Metropolis in Ionien", *Studi Micenei ed Egeo-Anatolici*, XLII.1, 2000, 85-102.

[21] Son yıllarda tiyatro yamacında sürdürülen kazılarda çok sayıda arkaik seramik tespit edilmiş ve arkaik yerleşimin şimdiye kadar bilinenin aksine sadece akropolisde sınırlı olmadığı anlaşılmıştır. Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., ""Metropolis 2007 Yılı Kazıları", 30. Kazı Sonuçları Toplantısı, 3. Cilt, Ankara, 2009; s. 126.

[22] Meriç, R., 2003; s. 42.

[23] Meriç, R., *Metropolis; Kazıların İlk Beş Yılı*, İstanbul, 1996; s. 9-10.

[24] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 51-52.

Hellenistik Dönem içinde kentteki imar faaliyetleri ve zengin buluntular kentin refah seviyesini yansıtır niteliktedir. Bu dönemde kent kendi sikkelerini darbetmiştir[25]. Kazılardan bulunmuş komşu kent sikkelerinden de kentte yoğun ticari faaliyetler olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatro, stoa, bouleuterion, agora gibi görkemli yapılar ile küçük ama çağdaş, Hellenistik Uygarlığı en iyi yansıtan kentlerden birisi olmuştur.

Hellenistik Dönem'in karmaşık politik durumu, Augustus'un Roma İmparatorluğu'nu kurması ile sona ermiş[26] ve kentte yeni bir canlılığa yol açmıştır. Bu çağda yaşamış Romalı tarihçi Plinius da Metropolis'i Ephesos'un bölgesi içinde gösterilmiştir[27]. Yazıtlardan edinilen bilgilere göre[28] tiyatro ve bouleuteriona bu dönemde yeni sunaklar dikilmiş[29], her iki yapıda da gerekli onarımlar ve yenilemeler yapılmıştır[30].

İmparator Tiberius döneminde, M.S. 17 yılında bütün Batı Anadolu'da büyük yıkıma sebep olan deprem[31], Metropolis'i de kötü bir şekilde etkilemiş ve kentin önemli yapıları bu deprem sırasında büyük zarar görmüş olmalıdır. Deprem sonrasında imparatorluğun politik ve ekonomik durumu göz önüne alındığında, kentte Traianus (M.S. 98-117) Dönemi'ne kadar bir durgunluk yaşanmıştır. Bu süreç içinde kentte sikke basımı yaklaşık 60-70 yıl kesintiye uğramıştır. Aynı dönemde diğer buluntuların da az olması bu kesintiyi desteklemektedir.

Traianus döneminde imparatorluğun siyasi ve ekonomik durumuyla paralel olarak kentin sosyal ve ekonomik düzeyi yükselmiştir. Yukarı hamam, tiyatro yakınındaki mozaikli salonunun bulunduğu yapı, tiyatro yamacındaki peristilli ev ve aşağı hamam bu dönemde inşa edilmiştir.

---

[25] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 56., Ingvaldsen, H., "The Hellenistic Coinage of Metropolis", in *Metropolis İonia II: Yolların Kesiştiği Yer, Recep Meriç İçin Yazılar* (ed. Aybek, S., Öz, A. K.), İstanbul, 2010. s. 177-184.
[26] Meriç, R., 1982; s. 18.
[27] Pliny, 1957; s. 311.
[28] Aybek, S., *Metropolis İonia I; Heykel, Metropolis'de Hellenistik ve Roma Dönemi Heykeltıraşlığı*, İstanbul, 2009; s. 114-118.
[29] Aybek, S., 2009; Kat. 234-241.
[30] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 74-75.
[31] Karagöz, Ş,. *Antik Çağ'da Depremler*, İstanbul, 2005; s. 24-25.

Kentin M.S. 3. yüzyılda bir gerileme dönemi yaşadığı kazı buluntuları ile de belgelenmiştir. Orta kentteki hamamın tabanı üzerinde 191 adet gümüş kaplama sikkeden oluşan bir define bulunmuştur[32]. M.S. 270'li yıllara tarihlendirilen bu define enkaz altında kalmış daha sonraları enkazın üzerine geç dönemlerde bir çiftlik evi yapılmıştır.

M.S. 4. yüzyılda kentin ekonomik ve sosyal düzeyinin yeniden iyileştiği anlaşılmaktadır. Mil taşlarından anlaşıldığına göre, II. Gratian-Valentinian (M.S. 375-384) zamanında Metropolis ile Ephesos arasındaki yol tamir edilmiştir. Metropolis'de bulunmuş sikkelerin önemli bir bölümünün M.S. 4. ve 5. yüzyıllara ait olması, bu yüzyıllarda kentin güçlü ve canlı bir ekonomiye sahip olduğunu göstermektedir[33].

Geç Antik Dönem'de bölgenin karışık durumu ve ani akınlar sebebiyle savunma yapılarına önem verilmiştir. Stratejik konumu açısından zaman zaman ani tehditlere maruz kalan Metropolis'de, Orta Çağ kalesi, olasılıkla Laskarisler Dönemi'nde (1204-1261) yapılmış ya da büyük oranda onarım görmüştür. Kazılarda üst tabakalarda çok sayıda ele geçen sırlı Bizans seramikleri Metropolis'de Laskaris'ler Dönemi'nin varlığını kanıtlamaktadır. Bölgenin Türkler tarafından fethinden sonra kale bir süre daha kullanılmıştır. Ancak bölgede barışın sağlanması ile birlikte kale işlevini yitirmiş ve kent ovaya taşınmıştır[34].

[32] Harl, K, W., "A Hoard of Roman Antoniniani from the Bath at Metropolis, Ionia", *American Journal of Numismatics*, 18, 2006, s. 75-111.
[33] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 59.
[34] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 61-168-169-170.

3. ARKEOLOJİK BULUNTULAR VE YAZITLAR IŞIĞINDA METROPOLİS'İN TANRI VE TANRIÇALARI

3. A. Ana Tanrıça

Ana tanrıça ya da yazıtlardan bilinen yerel ismi ile Meter Gallesia[35] şüphesiz ki Metropolis'in en önemli kültlerinden biridir. Metropolis isminin kökeni de incelendiğinde Meter-Polis kelimelerinden oluştuğu görülür[36]. Hellenistik Dönem şehir sikkeleri üzerinde de tanrıçanın tasvirleri kullanılmıştır[37].

Şimdiye kadar gerek kazılar ile gerekse bulunmuş yazıtlara dayanarak tanrıçanın kent içinde bir tapınağı olmadığı söylenebilir. Ancak Metropolis'in 7 km. batısında Uyuzdere Mevkii olarak bilinen alanda iki mağara bulunmuştur. Bu mağaralarda gerçekleştirilen kazı çalışmaları[38] ve bilimsel araştırmalar[39] ile her iki mağaranın da tanrıçaya adandığı ve törenlerin buralarda yapıldığı anlaşılmıştır.

Büyük ve küçük mağaranın içinde binlerce adak eşyası bulunmuştur. Seramik, kandil, pişmiş toprak heykelcikler, düğme, sikke, metal, cam, hayvan kemikleri gibi çok çeşitli olan bu sunu buluntuları, tanrıçanın törenlerinden geriye kalanlar ve ona sunulan bireysel adaklardır[40]. Törenler sırasında kullanılan her türlü malzeme kutsal sayıldığından mağarada bırakılmıştır. Mağara buluntularının tarihsel dönemlerine bakıldığında, bu kültün Antik Dönem öncesi başlayıp Hıristiyanlığın kabulüne kadar neredeyse bin yıllık bir zamanı kapsadığı görülmektedir. Bu durum ana tanrıçanın Metropolis'deki saygınlığının ve kültünün ne kadar güçlü ve sürekli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir[41].

---

[35] Keil, J., von Premerstein., A., 1914; s. 103, Kat. 154. Torbalı yakınlarında bulunan yazıtta tanrıçanın adı Μήτηρ Γαλλεσία (Meter Gallesia) olarak geçmektedir.
[36] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 126.
[37] Ingvaldsen, H., 2010; s. 177-184.
[38] Kazı çalışmaları için bkz. Meriç, R., *Torbalı Metropolis Kazısı '89*, İzmir, 1990.
[39] Metropolis'deki ana tanrıça kültü ile ilgili Aygün Ekin-Meriç tarafından hazırlanmış olan doktora tezi, ana tanrıçanın kent için önemini ve kült ile ilgili törenleri ortaya koymaktadır. Ekin-Meriç, A., *Metropolis Yakınlarındaki Ana Tanrıça Kült Mağarası* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 2007.
[40] Mağara buluntuları için bkz. Ekin-Meriç, A., 2007.
[41] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 128.

3. B. Ares

Metropolis'in bir diğer önemli kültü de Ares'dir[42]. Yunan Pantheonu'nun savaş tanrısı olan Ares, Metropolis'de bir şehir tanrısı olarak kenti tehlikelerden koruyan bir kişiliktedir. Ares betimleri Hellenistik Dönem kent sikkelerinde[43], ismi ise yazıtlar[44] üzerinde görülmektedir.

Yapılan araştırma ve kazılarda ele geçen Ares kültü ile dökümanların büyük çoğunluğu akropolisde bulunmuş olduğundan kutsal alanın burada olduğu düşünülmektedir. Üzerinde Ares rahibi ve rahibelerinin isimlerinin yazılı olduğu dor sütunları ve friz blokları[45] ile kült heykelinin de görüldüğü tapınak betimli M.S. 3. yüzyıl kent sikkesi[46] bu tapınağın varlığına işaret etmektedir.

Kentte ele geçen bir yazıt üzerinde, Banker Hegesias'ın Ares'e sunulmak üzere kurbanlık hayvan bağışında bulunduğu yazılıdır[47]. Bu yazıttan da kent halkının ve ileri gelenlerinin Ares adına sunu yaptıkları anlaşılmaktadır.

3.C. Dionysos

Strabon'un da bahsettiği gibi, Antik Dönem'de Metropolis kaliteli şarabıyla ünlüdür[48]. Bu durum da tanrı Dionysos'un kentle ilişkisini güçlendirmektedir. Tanrı ile ilişkilendirilen en önemli buluntu, tiyatronun hemen doğusunda yer alan Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait mekanın taban mozaikleri üzerindeki Dionysos ve eşi Ariadne tasvirleridir[49]. Kentte ele geçen kalıp yapımı bir kase üzerinde Dionysos

---

[42] Engelmann Ares'in Metropolis için özel bir figür olduğunu vurgulamaktadır. Engelmann, H., "Der Kult des Ares im ionischen Metropolis", *Hundert Jahre Kleinasiatische Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Die epigraphische und altertumskundliche Erforschung Kleinasiens; Akten des Symposiums vom 23. bis 25. Oktober 1990* (ed. Dobesch, G.) içinde, Wien, 1993, s. 171-176.
[43] Ingvaldsen, H., 2010; s. 177-184.
[44] Keil, J., von Premerstein., A., 1914; s. 104-105, Kat. 155, Knibbe, K., *Die Götter von Metropolis in Ionien* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Wien, 1989; s. 8-22.
[45] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 131-132.
[46] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 131/1.
[47] Knibbe, K., 1989; s. 13-16.
[48] Strabon XIV 637.
[49] Meriç, R., 2003; s. 98.

Üçlüsü (Dionysiac Trio) komposizyonu tekrarlanmaktadır. Eser üzerinde, ortada Dionysos, bacakları açık olarak cepheden gösterilmiştir. Başı sağa doğru kendisini öpmek için boynundan tutan eşi Ariadne'ye dönüktür. Satyr, Dionysos'un solunda durmakta, sol eliyle onu kalçasından tutmaktadır. Ayrıca kentte ele geçen bazı sikkeler üzerinde de Dionysos yer almaktadır[50].

3.D. Hera

Tanrıça Hera'nın ismi, Torbalı çevresinde ve Yeniköy içinde bulunmuş üç yazıtlı eser üzerinde geçmektedir. Bunlardan ikisi, üzerlerinde rahibe ve kült hizmetlilerinin listesinin yazılı olduğu ve bir tapınağa işaret eden sütun tamburlarıdır. Diğeri ise tanrıçaya adanmış bir altarın yazıtıdır.[51]

3.E. Zeus

Zeus, Metropolis'de Zeus Soteros[52] ve Zeus Krezimos[53] sıfatlarıyla saygı görmüştür. Torbalı yakınlarında bulunmuş, M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen yazıtlı bir altar üzerinde Zeus Soter ismi geçmektedir[54].

Zeus Krezimos ismi ise iki sütun tamburunda geçmektedir. Yazıtlarda, kentte bir Zeus Tapınağı'nın varlığına işaret eden kült personelinin adı geçmektedir. Kült personelindeki bir rahip ve bir rahibe, ana ve oğlun yansımasıdır. Listede adı geçen diğer kişiler kült için çalışan kişilerdir[55].

[50] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 133.
[51] Knibbe, K., 1989; s. 41-43.
[52] Şahin, N., *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul, 2001; s. 172.
[53] Şahin, N., , 2001; s. 85.
[54] Knibbe, K., 1989; s. 37.
[55] Knibbe, K., 1989; s. 38-40.

4. METROPOLİS PLASTİK SANATLARINDA TANRI VE TANRIÇA FİGÜRLERİ

4.A. Ana Tanrıça (*Kat. 1-12*)

Metropolis'e adını veren ve kentin en önemli tanrıçası olan ana tanrıça tasvirleri, kent içinden ve yakınlarda yer alan Uyuzdere Kült Mağarası'nda bulunmuştur. Bu tasvirler arasında en önemli yeri pişmiş toprak figürinler tutar. Kült mağarası içinden aynı tipte 404 adet ana tanrıça figürini tespit edilmiştir[56]. Figürinlerin yanı sıra tanrıçaya adanmış steller de bir diğer plastik eser grubunu oluşturur *(Bkz. Kat. 11-12)*.

Ana tanrıçanın tahtında oturmuş şeklindeki tasviri çok eski bir temadır. Rhodos'da bulunmuş M.Ö. 5. yüzyılın ortalarına tarihlenen bir eserde[57] görüldüğü üzere tahtta oturan tanrıça, kucağında aslan tutmaktadır. *Kat. 7* numaralı figürin üzerinde de Arkaik Dönem'den süregelen elbise kıvrımı tarzı açıkça görülmektedir. Erken tarihli örneklerden bir diğeri ise Halikarnoassos'da bulunmuş, M.Ö. 5. yüzyılın sonlarına tarihlenen bir eserdir[58]. Figürlerden bir diğeri de Troia'da bulunmuş ve şu anda Leiden Müzesi'nde korunan pişmiş toprak heykelciktir[59]. Bu iki eserde de arkaik izler yavaş yavaş kaybolmaya başlamış ve tip Hellenistik ve Roma dönemlerinde kullanılan tipin formunda yapılmıştır. Kentten bulunmuş diğer örnekler[60] de incelendiğinde eserin ana tanrıça olduğu, taşıdığı atribülerden hemen anlaşılmaktadır. Sağ elinde tuttuğu phiale, kucağında yatan aslan, tahtında oturması ve tipik kıyafeti ile diğer ana tanrıça figürleri ile benzeşmektedir. Metropolis'den kazılar öncesinde bulunmuş figürinlerle de benzerlik gösteren eser, M.Ö. 4. yüzyılın

[56] Ekin-Meriç, A., 2007; s. 33, Lev. 101-108.
[57] Higgins, R. A., *Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities British Museum, Volume 1: Greek: 730-330 B.C.*, London, 1954; 132.
[58] Higgins, R. A., 1954; 422.
[59] Leyenaar-Plaisier, P. G., *Catalogue de la Collection du Musée National des Antiquités a Leiden; Les Terre Cuties Grecqués et Romaines*, Leiden, 1979; s. 65, 124.
[60] Naumann, F., 1983; Taf. 39/4, Meriç, R., 1982; TK 12.

sonlarına tarihlenen Priene[61], M.Ö. 3-2. yüzyıllara tarihlenen Troia[62] ve M.Ö. 2-1. yüzyıllara tarihlenen Ephesos[63] örnekleri ile de paralellik gösterir.

Kat. 6 numaralı, tahtında oturan ve tipik "V" yakalı khiton giymiş figür, şüphesiz ki ana tanrıçayı betimlemektedir. Bu eseri önemli kılan ise khitonunun göğüs altından kemer ile bağlanmış olmasıdır. Bu ana tanrıça heykelcikleri için tarihleyici bir kriterdir[64]. Ayrıca eser, saç formu ve kıyafeti ile Pergamon[65], Troia[66] ve Louvre'daki[67] örnekler ışığında *Kat. 6* numaralı eser Hellenistik Dönem'e, M.Ö. 3. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilebilir.

Kat 8 numaralı eser başındaki karakteristik polosu, alın üzerinde ikiye ayrılan saçları, yuvarlak ve dolgun yüz hatları ile Uyuzdere Kült Mağarası'nda[68] bulunmuş ana tanrıça örnekleri ile benzeşmektedir. Ayrıca bu kült açısından önemli bir kent olan Troia'dan[69] gelen bazı eserler ile saç ve polos formunda neredeyse birebir uyum göstermektedir. Yine kült için önemli bir kent olan Pergamon'dan[70] gelen diğer bir örnekle de hem polos hem de saç formu açısından benzemektedir. Eser bu kriterler de göze alındığında Hellenistik Dönem'e M.Ö. 2-1. yüzyıllara tarihlendirilebilir.

Kat. 9 numaralı örnek başındaki kule tacından, karakteristik saç formundan ve yüz uzuvlarından da anlaşıldığı gibi bir ana tanrıça figürinidir. Eserin benzer örneklerine Metropolis kent sikkelerinde [71] ve Uyuzdere Kült Mağarası'nda

---

[61] Rumscheid, F., *Die Figürlichen Terrakotten von Priene; Fundtexte, Ikonographie und Funktion in Wohnhäusern und Heiligtümern im Licht antiker Parallelbefunde*, Berlin, 2006 ; Taf. 3, Kat. 8.
[62] Burr-Thompson, D., 1963; 16-22.
[63] Soykal, F., "Eine Spätklasische Terrakottasattuette der Kybele aus Ephesos", *Österreiches Archäologisches Institut Berichte und Materialien*, Heft 5, s. 53-56, Wien, 1993; s. 54/1-4, s. 56/5, Meriç, R., *Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Stadtmarkt im Ephesos*, Wien, 2002; s 142 Taf. 106, TK 1.
[64] Ekin-Meriç, A., 2007; s. 35.
[65] Töpperwein, E., 1976; Taf. 31/190.
[66] Burr-Thompson, D., 1963; 44.
[67] Mollard-Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains I ; Epoques Préhellénique Géométrique, Archaïque et Classique*, Paris, 1954; Pl. LXXXVI/C 234.
[68] Ekin-Meriç, A., *Metropolis Yakınlarındaki Ana Tanrıça Kült Mağarası* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 2007, Lev. 103, TK 19-TK 28.
[69] Burr-Thompson, D., *Troy Supplementary Monograph III; The Terracotta Figurines of the Hellenistic Period*, Princeton, 1963., Pl XII, 39.
[70] Töpperwein, E., *Pergamenische Forschungen Band 3; Terrkotten von Pergamon*, Berlin, 1976., Tafel 34, 201.
[71] Ingvaldsen, H., "The Hellenistic Coinage of Metropolis", *Metropolis İonia II: Yolların Kesiştiği Yer, Recep Meriç İçin Yazılar* (ed. Aybek, S., Öz, A. K.) içinde, İstanbul, 2010. s. 177-184.

bulunmuş ana tanrıça figürinlerinde[72] rastlanır. Ayrıca üç bölümlü tipik kule taçlı ana tanrıça örnekleri Troia[73], Pergamon[74], Afyon[75], Gordion[76] ve Abdera[77] gibi birbirlerinden uzak bölgelerin kentlerinde bulunmuştur. Bu da ana tanrıça kültünün ve tasvirlerin ne kadar geniş bir alana değişmeden yayıldığının göstergesidir. *Kat. 9* numaralı eserin diğer örneklerden tek farkı kabartma yapılmış olmasıdır. Ana tanrıça figürlerinin büyük kısmının adak olarak yapıldığı[78] bilindiğinden, eserimizin de arkasındaki askılık ile bir duvara asılarak kullanılmış bir adak eşyası olduğu söylenebilir.

Klasik Dönem eserleri[79] ile başlayan tipik ana tanrıça tasvirlerinde sağ elde duran cepheden betimlenmiş tympanon, tanrıçanın baş atribülerindendir. *Kat. 10* numaralı eserde de tanrıçanın eli ve tuttuğu tympanon görülmektedir. Ana tanrıça törenlerindeki gürültülü müziği temsil eden tympanon, tanrıça tasvirlerinde de sıkça kullanılmıştır[80]. Ayrıca pişmiş toprak figürinler dışında, stel[81], rölyef[82] ve heykel[83] gibi taş eserlerde de karşımıza çıkmaktadır. Tanrıçanın elinde tympanon ile betimlenmesi erken tarihli stellerde de karşımıza çıkar[84].

4.B. Aphrodite (*Kat. 13-19*)

Hellenistik Dönem'den itibaren birçok yerleşimde olduğu gibi, Metropolis'de de Aphrodite'nin pişmiş toprak ve taştan yapılmış betimlemelerinin sevilerek kullanılmış olduğu görülür. Çalışma kapsamında ele alınan örneklerin birçoğunun iyi korunmuş olması daha sağlıklı değerlendirilmelerini sağlamıştır. Bu

[72] Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 101-108.
[73] Burr-Thompson, D., 1963; 16-45-46-47.
[74] Töpperwein, E., 1976; Taf. 31/190, Taf. 33/199.
[75] Naumann, F., *Die Ikonographie der Kybele in der Phrygischen und der Griechischen Kunst*, Istanbuler Mitteilungen Beiheft 28, Tübingen, 1983; Taf. 47/3.
[76] Naumann, F., 1983; Taf. 47/4.
[77] Lazaridis, D., *Pelina Eidolia Abderon*, Atina, 1960; Pl. 20, B82, B84.
[78] Ekin-Meriç, A., 2007; s. 34.
[79] Naumann, F., 1983; Taf 40/2.
[80] Ekin-Meriç A. 2007; s. 86.
[81] Naumann, F., 1983; Taf. 30-38, Aybek, S., 2009; Kat. 216-219.
[82] Naumann, F., 1983; Taf. 25, Taf 40.
[83] Naumann, F., 1983; Taf. 42-43.
[84] Naumann, F., 1983; Taf. 25.

değerlendirmeler sonucunda Aphrodite figürlerinin heykel sanatı ile paralel olarak Geç Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk süreci içinde üretilmiş oldukları söylenebilir. Metropolis'de bulunmuş mermer Aphrodite heykelcikleri[85] tipolojik bakımdan pişmiş toprak eserler ile paraleldir.

Kat. 13 numaralı eserin çıplak olması ve sadece bir manto ile vücudunu örtmeye çalışması bize Aphrodite heykellerini anımsatır. Bu poz Aphrodite betimleri arasında önemli bir gruptur. Bu tipin en erken örneklerinden biri M.Ö. 490-450 yıllarına tarihlenen bir pişmiş toprak figürindir[86]. Bu figürler için Venus Genetrix tipinin giyimli olmayan bir varyasyonu yorumu yapılabilir. Bu tip ve tipten türemiş birçok farklı varyasyon yüzyıllar boyunca yapılmış ve kullanılmıştır. Ephesos[87], Priene[88] ve Girit'te[89] bulunmuş olan M.Ö. 2-1. yüzyıllara tarihlenen iki figürin bu tipin örneklerindendir. Eserlerde Aphrodite, kıyafetle kendini kapatamadan betimlenmiştir. Bu figürler *Kat. 13* numaralı eser ile aynı duruşa sahip olsa da kolların konumları tam tersi durumdadır ve Metropolis örneğindeki gibi bacağını ve cinsel bölgesini örtememiştir. Benzer bir tip de Vatikan Müzesi'ndeki Sallustia başlı heykeldir[90]. Bu tipte de figür, manto ile sağ bacağını ve cinsel bölgesini kapatmıştır fakat bu heykel de kıyafetin sol elde tutuluş şekli yönünden ayrılır. Figürin ile benzeşen bir diğer örnek ise Korinth'de bulunmuş olan pişmiş toprak heykelciktir[91]. Bu eser ile duruş açısından birebir paralellik görülür fakat Korinth örneğinin sütuna dayanmış olması sol kolunun *Kat. 13* numaralı esere göre biraz daha yüksekte durmasına neden olmuştur. Sağ kol ise Metropolis örneğindeki gibi dirsekten kırılarak sola doğru yönelmemiş, gövde yanında bırakılmıştır. Bu da figürün kasığını ve cinsel bölgesini kapatamamasına neden olmuştur. *Kat. 13* numaralı figürin ile en çok benzeşen örnek ise Troia'da bulunmuş Calvert Koleksiyonu'nda yer alan bir

[85] Aybek, S., 2009; Kat. 74-80.
[86] Higgins, R. A., 1954; 864.
[87] Meriç, R., 2002; s 142, Taf. 106, TK 4.
[88] Rumscheid, F., 2006; Taf. 26, Kat. 58.
[89] Besques, S., 1972; Pl. 76, D 348.
[90] Bieber, M., *Ancient Copies; Contributitions to the History of Greek and Roman Art*, New York, 1977 ; Pl. 42 Fig. 240.
[91] Merker, G. S., *Corinth Volume XVII ; The Sanctuary of Demeter and Kore, Part IV; Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, 2000 ; I 14.

heykelciktir[92]. Bu figür de duruş ve tip bakımından paraleldir. Troia örneği, kolların konumu ve kıyafeti tutuş şekli ile neredeyse birebir aynıdır sadece elbise kıvrımlarında küçük faklılıklar bulunur.

Kat. 16 numaralı figürinin çıplak olması nedeniyle Aphrodite olduğu düşünülmüştür. Üzerinde hiçbir kıyafetin olmayışı ve oturur şekilde tasvir edilmesi de bu iddiayı destekler niteliktedir. Figürinin benzer örnekleri; Eretria'dan[93] ve Phokaia'dan[94] gelen çıplak torsolar ve Korinth'den[95] bulunmuş tüm bir eserdir. Figürler, gövdenin duruşu, vücut yapısı ve kolların hareket yönleri ile birebir benzeşmektedir. *Kat. 16* numaralı eserin eksiğinin çok olması dezavantaj olsa da paralel örneklere dayanarak M.Ö. 3-2. yüzyıllara tarihlendirilebilir.

Kat. 18 numaralı örneğin ise her ne kadar büyük eksikleri olsa da belden yukarısının çıplak olması ve kasık hizasında hymationun yumru şeklinde toplanması ile figürün Aphrodite Anadyomene tipi varyasyonu olduğu anlaşılmıştır. Anadyomene tipi esas olarak; belden aşağısı örtülü, yukarısı çıplak Aphrodite'nin ikiye ayrılmış ıslak saçlarını her iki eliyle tutar ya da sıkar biçimde tasvir edilmesidir[96]. *Kat. 18* numaralı örnek de kasık hizasındaki elbisenin duruşu ve yaptığı yumru biçimi ile bu tipe girmektedir. Figürinle benzer tipteki büyük boyutlu taş eserler, Vatikan ve Roma müzelerinde[97] ve ayrıca Atina Ulusal Müzesi'nde[98] bulunan heykellerdir. Aynı tipin pişmiş toprak bir örneği ise Tarsus'da bulunmuş şu anda Louvre Müzesinde korunan M.S. 1. yüzyıla tarihlenen pişmiş toprak figürindir[99]. Diğer benzer örnekler de Leiden Müzesi'nde biri Augustus Dönemi'ne diğeri Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmiş pişmiş toprak figürinlerdir[100]. Aphrodite Anadyomene tipi örnekler, Hellenistik Dönem'den başlayarak Roma Dönemi

---

[92] Winter, F., *Die Antiken Terrakotten;Die Typen der Figürlichen Terrakotten*, Berlin-Stutgart, 1903; s. 221/1.
[93] Mekacher, N., *Eretria Ausgrabungen und Forschungen XII; Matrizengeformte hellenistische Terrakotten*, Montreux, 2003; Taf. 27, 131.
[94] Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains III; Epoques Hellénistique et Romaine Grèce et Asie Mineure*, Paris, 1972; Pl. 128, D 610.
[95] Besques, S., 1972; Pl. 61, D 293.
[96] Bieber F., 1977; s.64.
[97] Bieber F., 1977; Pl. 39/220-222.
[98] Bieber F., 1977; Pl. 39/224.
[99] Besques, S., 1972; Pl. 339 E/D 2158.
[100] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 1058, 1146.

boyunca severek kullanılmıştır. Eser hem analojik olarak hem de kazılar sırasında bulunduğu konum ve yanında çıkan buluntular incelendiğinde Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

Kat. 19 numaralı eserde, sol eliyle saçını tutan çıplak kadın figürü Aphrodite'yi betimlemektedir. Figürün büyük kısmı eksik olduğundan Aphrodite Anadyomene[101] mi yoksa bu tipten türemiş olan Saçını Sıkan Aphrodite[102] mi olduğu anlaşılamamaktadır. Paralel örneklere Sardes[103], Pergamon[104], Tarsus[105], Kyme[106] ve Myrina[107] gibi önemli merkezlerde rastlanmıştır. Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür fakat figürinin büyük eksikleri sebebiyle yürütülen analojik çalışmalardan bir tarih belirlemek zordur. Eserin kazıda çıktığı alan ve yanında gelen diğer buluntular da göz önünde bulundurulursa, Roma Dönemi'nde üretilmiş olabileceği düşünülebilir.

4.C. Artemis Ephesia (*Kat. 20-27*)

Ephesos'daki büyük Artemis Ephesia kültü Metropolis'de görülmez. Bilimsel araştırmalarda mil taşları hariç diğer yazıtlarda tanrıçaya ait bir kültün varlığını kanıtlayacak bulguya rastlanmamıştır. Ephesos'da bir nevi ana tanrıça konumunda olan Artemis Ephesia, belki de Metropolis'deki ana tanrıçanın baskınlığından kendisine bir yer bulamamıştır[108].

Ana tanrıça olarak Meter Gallesia kültü, Metropolis'de ne kadar baskın olsa da Artemis kültünün ünü Smyrna gibi Metropolis'i de etkilemiş olmalıdır. Öyle ki

[101] Aphrodite Anadyomene tipi için bkz Bieber F., 1977; Pl 39.
[102] Saçını sıkan Aphrodite tipi için bkz. Bieber F., 1977; Pl. 40.
[103] Besques, S., 1972; Pl. 156, D 852.
[104] Töpperwein, E., 1976; Taf. 34, 209.
[105] Besques, S., 1972; Pl. 339, E/D 2158, D 2162.
[106] Winter, F., 1903; s. 209/5.
[107] Winter, F., 1903; s. 209/6, s. 209/8, s.212/3.
[108] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; 137.

kentte bulunmuş tanrıçayı betimleyen pişmiş toprak figürinler ve kurşun mühür baskısı[109] bu düşünceyi kanıtlar niteliktedir.

Kat. 20 numaralı eser, son derece detaysız kalıplanmış olmasına rağmen figürün başındaki kule tacı ve başının her iki yanındaki bölümlerden anlaşıldığı gibi bir Artemis Ephesia başıdır. Heykelcik, kült merkezi Ephesos'da olan Artemis Ephesia kült heykelinin küçük bir kopyasıdır[110]. Figürün yüz hatları ve tacı üzerindeki detaylar belli olmadığı için sadece şekil yönünden karşılaştırma yapılabilmektedir. Leiden Müzesi'nde bulunan iki örnek *Kat. 20* numaralı eser ile paraleldir. Örneklerden ilki M.Ö. 1. - M.S. 1. yüzyıllara tarihlenen Smyrna'da bulunmuş olan bir figürindir[111]. Bu heykelcik yeterince detaylı olmamasına rağmen başın her iki yanındaki bölümler benzerlik göstermekte fakat figürlerin kule taçları arasında küçük form farklılıkları görülmektedir. Örneklerden bir diğeri de yine Smyrna'da bulunmuş ve Roma Dönemi'ne tarihlenen bir Artemis Ephesia başıdır[112]. Bu örnek de gerek başın iki yanındaki bölümlerle gerekse kule tacının formu bakımından *Kat. 20* ile paralellik göstermektedir. Yine Smyrna'da bulunmuş ve şu anda Louvre Müzesi'nde korunan ve M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilmiş bir Artemis Ephesia başı[113] da *Kat. 20* ile paraleldir. Bu figürin de ikinci Leiden örneği gibi form bakımından paralellik göstermektedir. Benzer örnekler ışığında eser Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

Kat 21-22 numaralı heykelcikler Artemis Ephesia kült heykelinin[114] küçük ve detaysız kopyalarıdır. Öyle ki tanrıçanın yüz hatları bile ince çizgiler ile gösterilmiş, başındaki kule tacı üzerine de çizgilerle dört sütunlu bir tapınak cephesi yapılmıştır, başlığın alt kısmındaki motiflerin neyi betimlediği anlaşılamamıştır. Tüm diğer kopya örnekleri gibi bu figürinler de Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

Kat. 25 numaralı eserde betimlenmiş figürün üzerindeki kıyafetten de anlaşıldığı kadarıyla Artemis Ephesia kült heykelinin küçük bir kopyasıdır.

---

[109] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; 17.
[110] *Lexicon Iconographicum Classicae Mythologiae*, Zürich, 1984-1997; II, 364-373.
[111] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 1152.
[112] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 1235.
[113] Besques, S., 1972; Pl. 174, E/D 934.
[114] Artemis Ephesia kült heykelinin kopyaları için bkz. LIMC II; 364-373.

Smyrna'da bulunmuş Roma Dönemi'ne tarihlenen bir Artemis Ephesia[115] *Kat. 25* ile paralellik göstermekte fakat eserimizin kabartma şeklinde yapılmış olması onu farklı kılmaktadır. Tüm diğer örneklere de bakıldığında bu figürin de Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

Kat. 27 numaralı figürin de üzerinde yer alan motifler ve yüzeyin dörtgenlere bölünmüş olması bize figürün Artemis Ephesia'ya ait olduğunu düşündürür. Eser ile benzer bir örnek Pergamon'da [116] bulunmuştur. Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen heykelcik, *Kat. 27* ile büyük benzerlikler göstermektedir. Durumu eserimize göre daha iyi olan Pergamon örneğinin gövdesi eserimiz gibi dörtgen bölümlere ayrılarak bu bölümlere rozetler yapılmıştır. Paralel Pergamon örneği ve kentten bulunmuş diğer tasvirler de göz önünde bulundurulunca eser Geç Hellenistik, Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

4.D. Asklepios ve Hygieia (*Kat. 28-29*)

Hygieia ve Asklepios figürleri Metropolis'de bulunmuş sikkeler üzerinde Augustus Dönemi'nden beri tasvir edilmiştir[117]. Metropolis'de Asklepios kültü, sikkelerin yanı sıra yukarı hamamda bulunmuş bir heykel ile de temsil edilmektedir. Yine hamamda Hygieia'nın da bir heykelinin bulunması sağlık tanrısı ve tanrıçasının Hamam-Gymnasion kompleksinde bir kült odasının bulunduğunu göstermektedir[118].

Hamam'da bulunan bir altar üzerinde "Aulos Granios Bassos bunu Tanrı Asklepios ve Hygieia'ya adadı" yazıtı yer almaktadır. Bu yazıt sayesinde kentte Asklepios ve Hygieia sağlık kültünün varlığı bulunan diğer buluntuların yanı sıra yazıtlar ile de ispatlanmıştır[119].

[115] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 289.
[116] Töpperwein, E., 1976; Taf. 21, 135.
[117] Knibbe, K., 1989; s. 48.
[118] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 138.
[119] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 158.

4.E. Athena (*Kat. 30-33*)

Metropolis'de Hellen Dünyası'nın önemli tanrıçalarından biri olan Athena'yı betimleyen birkaç pişmiş toprak figürin ve bir yüzük taşı [120] bulunmuştur. Buluntulara dayanarak tanrıçanın Metropolis'de bir kültünün olduğu kesin söylenemese de kentte saygı gördüğü ve belli bir önem taşıdığı düşünülebilir.

Kat. 30 numaralı eser, göğsünde taşıdığı zırhı, sol eli ile tuttuğu kalkanı ile şüphesiz ki Athena'yı betimlemektedir. Figür en meşhur Athena tipi olan Parthenos'un [121] neredeyse birebir aynısıdır, sadece sağ elinde Nike değil phiale tutmaktadır. Mollard-Besques bu tipi Mediocre tipi olarak adlandırmıştır [122] . Myrina'da bulunmuş ve M.Ö. 1 yüzyıla tarihlenen iki figürin[123] de *Kat. 30* ile birebir benzeşmektedir. Heykelcik ile tümüyle benzeşen örnekler Delos'da bulunmuş ve M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen eserlerdir[124]. Bu dört figürin içinde ise yalnızca bir tanesi[125] *Kat. 30* ile kaide formuna kadar birebir aynısıdır. Bu altı örnek ile birlikte Metropolis örneğinin de M.Ö. 1. yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir.

Kat. 33 numaralı eser de üzerinde taşıdığı zırhı ile şüphesiz ki bir Athena figürünü betimlemektedir. Athena Parthenos [126] tipi ile benzer şekilde, peplos üzerinde Aegis kalkanı taşımaktadır. Zırhın iki bölümünü bağlayan yuvarlak düğmenin heykellerden görülen Gorgon motifli olduğu düşünülmelidir. Troia'da gelen bir eser[127] *Kat. 33* ile göğüs üzerindeki zırh ve peplosu yönünden paraleldir. Ancak Metropolis örneğinde zırhın altında peplos kemeri ve zırh arasında kalan kısım potluk yaparak bir kabartı şeklinde gösterilmiştir. *Kat. 33* numaralı eseri diğer Parthenos tiplerinden ayıran da bu kabartıdır.

---

[120] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 175.
[121] Athena Parthenos tipi için bkz. Bieber F., 1977; Pl. 66/398.
[122] Mollard-Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figuries et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains II; Myrina*, Paris, 1963; s. 84.
[123] Mollard-Besques, S., 1963; Pl. 103, a. MYR 194, e. S 2599.
[124] Laumonier, A., *Exploration Archéologique de Délos, Fascicule XXIII; Les Figurines de Terre Cutie*, Paris, 1956; Pl. 29, 283, 285.
[125] Laumonier, A., 1956; Pl. 29, 285.
[126] Athena Parthenos tipleri için bkz. Bieber F., 1977; Pl. 66-67.
[127] Burr-Thompson, D., 1963; 12.

4.F. Eros (*Kat. 34-44*)

Metropolis'den Antik Dönem'in sevilen tasvirlerinden, kanatlı çocuk tipindeki Eros'u betimleyen pişmiş toprak heykelcikler *(Bkz. Kat. 34-41)* ve Eros figürlerinin yer aldığı friz blokları *(Bkz. Kat. 42-44)* bulunmuştur. Ayrıca tiyatronun doğusundaki mozaikli salonda bulunmuş mozaik panel içinde de Eros figürleri betimlenmiştir[128]. Eros her ne kadar bir tanrı olmasa da taşıdığı mitolojik kimlik sebebiyle çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Kanatlı bir çocuğu tasvir eden *Kat. 38* numaralı eser, şüphesiz bir Eros'u betimlemektedir. Figürin ile paralel birçok örnek bulunmasına rağmen en çok benzerlik gösteren eser, Myrina'da bulunmuş ve Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi'nde korunan bir figürindir[129]. İki örnek arasında saç şekli, kıyafetin duruşu, kolların konumu ve hareketi, gibi büyük benzerlikler bulunmaktadır. *Kat. 38* numaralı eserin tek farkı ise başının cepheden betimlenmesidir. Benzer örnekteki figür ise otuz derecelik bir açı ile başını kendi sağına döndürmüştür.

Kat. 39 numaralı figürün kanatlı olması ve bir çocuk olarak tasvir edilmesiyle bir Eros olduğu anlaşılmaktadır. Kanatlarını açmış olması uçmak üzere ya da uçarken betimlenmiş olabileceğini akla getirir. *Kat. 39* numaralı eserin pozuna benzer şekilde üretilmiş birçok örnek tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Tarsus'da bulunmuş Louvre Müzesi koleksiyonunda bulunan bir figürindir[130]. Bu eser tip olarak her ne kadar Metropolis örneği ile paralellik gösterse de saçların ve kanatların işleniş şekilleri bakımından ayrılır. Diğer bir örnek de Delos'da bulunmuş bir heykelciktir[131]. Bu örnek de duruş ve poz bakımından her ne kadar *Kat. 39* ile benzeşse de saç yapısı ve başın duruş şekli yönünden ayrılır. Başka paraleller de Korinth'de bulunmuş ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiş iki heykelciktir. Bu figürinlerden her ikisi de tip olarak *Kat. 39* ile benzerdir. Paralel örneklerden ilki[132] duruş bakımından *Kat. 39* numaralı eserin tam tersidir. Diğer figürin[133] ise

[128] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 82-83.
[129] Winter, F., 1903; s 326, 3.
[130] Besques, S., 1972; Pl. 351, D 2263.
[131] Laumonier, A., 1956; Pl 55, 536.
[132] Merker, G. S., 2000; H 289.
[133] Merker, G. S., 2000; H 290.

Metropolis örneği ile daha fazla yönden paraleldir. Başın, kanatların duruşu ve yüz uzuvları bakımından büyük benzerlikler gösterse de saç detaylandırmaları ve işçilik yönünden daha üstündür. Metropolis örneğinde saçlar kalıp gibi yapılıp detaylandırılmazken, paralel figürinde ise saçlar dağınık kitleler halinde gösterilmiş, yüz uzuvları da daha detaylı çalışılmıştır. Benzer örnekler de *Kat. 39* gibi küçük parça halinde bulunmuşlardır. Bu yüzden figürini analojik bakımdan tarihlendirmek mümkün olmamaktadır. Fakat Korinth'den gelen örnekler ile taşıdığı büyük benzerlikler ve kazılar sırasında bulunduğu yer ve tabaka göz önüne alınırsa eserin Geç Hellenistik Dönem ya da Roma Dönemi'nde üretilmiş olduğu düşünülebilir.

Kat. 40 numaralı eser, kanatlı, genç ve çıplak bir erkeği betimlediği için şüphesiz ki bir Eros'tur. Heykelcik ile benzer bir örnek Myrina'da bulunmuş olan bir Eros figürüdür[134]. Myrina örneği oturur şekilde tasvir edilmiş bir koluyla bir postamente yaslanmış şekildedir. Duruş ve kolların açısı *Kat. 40* numaralı eserin tam tersi şeklindedir. Paralel örneğin bir farkı da bacağı üzerinde kumaş parçasının olmasıdır. Ancak yine de poz ve duruş açısından eserimiz ile büyük benzerlik göstermektedir. *Kat. 40* numaralı figürinin, Myrina üretimi olan paralel tipten esinlenilerek yerel bir atölyede yapılmış kopya olduğu düşünülebilir.

Kat. 41 figürinin ise büyük kısmının eksik olmasına rağmen elimizde olan bölüm sayesinde kimleri betimlediği anlaşılabilmektedir. Birbirlerine sarılmış bu iki figür severek kullanılan bir tema olan Eros ve Psykhe grubudur. *Kat. 41* ile benzerlikler gösteren üç figürin tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Ephesos yamaç evlerden bulunmuş, M.Ö. 40-10 yıllarına tarihlenen tüm eserdir[135]. Diğer bir paralel ise Efes Müzesi 24290 envanter numarasına kayıtlı, M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen tüme yakın bir figürindir[136]. Priene'de bulunmuş M.Ö. 135 civarına tarihlenen benzer iki heykelcik[137] de Eros ve Psykhe grubu hakkında fikir verir. Son bir benzer de Smyrna'da bulunmuş şu anda Leiden Müzesi koleksiyonu içinde yer alan M.S. 65-85

[134] Winter, F., 1903; s. 262/2.
[135] Lang-Auinger, C., *Hanghaus 1 in Ephesos; Funde und Ausstattung*, Wien, 2003; Taf. 122 TK 3.
[136] Öztürk, F., *Efes Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın, 2007; Lev. 6, K 16.
[137] Rumscheid, F., 2006; Taf. 141, Kat. 327-328.

yıllarına tarihlenen figürindir[138]. *Kat. 41* numaralı eser çok küçük bir parça olduğu için paralel örnekler ile sağlıklı bir karşılaştırma yapılamamıştır fakat figürinin bulunduğu konum ve tabaka da göz önüne alındığında Roma Dönemi'ne ait olduğu düşünülebilir.

4.G. Hekate (*Kat. 45*)

Metropolis'de bir Hekate heykelinin baş kısmı bulunmuştur. Savaşlarda ve spor oyunlarında ondan dileyenlere başarı sağlayan Hekate, bol kazanç ve iyiliği bütün insanlar üzerine yayar. Tanrıça yeni ayın ilk göründüğü zaman, onun onuruna törenler düzenlenir ve bu ay bağlamında karanlıkla ilişkili olarak sihir ve büyüye hükmeden bir tanrıçaya dönüşmüştür[139].

4.H. Herakles (*Kat. 46-50*)

Antik Dönem'de mitolojinin ve plastik sanatların en önemli figürlerinden biri de Herakles'dir. Halk tarafından da çok sevilen bir kahraman ve tanrı olan Herakles figürlerinin üretimi yüzyıllar boyunca devam etmiştir. Metropolis'de de Herakles betimli pişmiş toprak heykelcikler, mermer bir kabartma parçası ve Herakles'in lobutunu temsil eden eserler bulunmuştur.

Kat. 46 numaralı eserde negatif baskılanmış figürün sağ eliyle dayandığı lobut ve sol elinde duran aslan postundan anlaşılacağı üzere bir Herakles kalıbıdır. Albertini Heraklesi olarak adlandırılan bu tipin kökeni M.Ö. 4. yüzyıla kadar uzanır. Tipin bronzdan yapılmış orijinali esas alınarak Roma Dönemi'nde birçok kopyası yapılmıştır[140]. *Kat. 47* numaralı mermer kabartma parçası da bu varyasyonlardan biridir. Heykelin orijinali günümüze kalmasa da Apulia Kırmızı Figürlü bir krater üzerindeki resim eserin orijinali hakkında önemli bilgiler verir[141]. Bu tipin

[138] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 1173.
[139] Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., 2009; s. 139.
[140] LIMC IV/1; s. 745.
[141] LIMC IV/2; 271.

varyasyonları çok geniş bir alana yayılmıştır. Orijinal heykelden esinlenerek yapılmış bir pişmiş toprak heykelcik, günümüzde Kuveyt'te bulunan Failaka Adası'nda bulunmuştur [142]. Herakles betimlerinin bu bölgeye kadar yayılması Hellenistik Dönem'de III. Alexandros'un ordusu ve fetihleri ile ilişkilendirilmiştir[143]. *Kat. 46* numaralı eser aynı tipte yapılmış ve en çok benzerlikler gösteren figürinler Myrina[144], Smyrna[145] Patara[146] ve Priene'den[147] bulunmuştur. Eserlerin tümü tip ve duruş açısından büyük benzerlikler gösterse de detay işçiliği bakımından daha düşük bir seviyede oldukları görülmektedir. Paralel örneklerden, Myrina'dan gelen M.Ö. 1. yüzyıla, Priene'de bulunmuş olan M.Ö. 135 yılları civarına ve Smyrna'dan gelen de Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiştir. Paralel buluntular da göz önüne alınarak eserin Hellenistik Dönem'de muhtemelen M.Ö. 1. yüzyılda yapılmış olduğu düşünülebilir.

Kat. 48 numaralı heykelcik başı sakallı olmasına rağmen genç bir erkeği betimlemektedir. Figürün hareketli pozu ise onu diğer sakallı tanrılardan ayırır. Hareketli poz ile tasvir edilmiş figür Herakles'i betimliyor olmalıdır. Yüzündeki duygusal ifade, çukur gözleri ve dolgun dudakları da eserin Herakles olduğuna işaret etmektedir. *Kat. 48* ile benzer birçok sakallı Herakles örneği olmasına rağmen sadece hareketli pozu bakımından benzeyenler ile karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Smyrna'da bulunmuş, şu anda Louvre Müzesi'nde korunan ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiş iki heykelcik eserimiz ile paraleldir[148]. Figürinlerin yüz yapısı her ne kadar benzese de duruş açısından farklılıklar görülür. Örnekler başlarını kendi soluna çevirmişlerdir fakat *Kat. 48* numaralı eserin başı kendi sağına dönüktür. Louvre Müzesi'ndeki eserler için Herakles Farnese[149] pozunda denmiştir. Metropolis örneği ile benzer bir figürin Abdera'da da bulunmuştur[150]. M.Ö. 3. yüzyıla tarihlenen bu

[142] Uhlenbrock, J. P. The Coroplast's Art; Greek Terracottas of the Hellenistic World, New York, 1991., içinde Conelly, J. B., Hellenistic Terracottas of Cyprus and Kuwait, s. 94-101.
[143] Conelly 1991; s 99.
[144] Mollard-Besques, S., 1963; Pl. 105, LY 1558.
[145] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1979; 1192.
[146] Işın, G., *Patara V.1; Patara Terrakottaları, Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri*, İstanbul 2007; s. 64, Res. 39.
[147] Rumscheid, F., 2006; Taf. 128, Kat. 1-3.
[148] Besques, S., 1972; Pl. 220, D 1087, Pl. 279, D 1463.
[149] Farnese tipi Herakles heykelleri için bkz. LIMC IV/2; s. 490-495.
[150] Lazaridis, D., 1960; Pl. 3 A7.

heykelcik *Kat. 48* ile duruş ve sakalları tipi yönünden paraleldir. Bu figürin için de Herakles Farnese'nin bir kopyası olduğu söylenmiştir. Başka paralel de Troia'da bulunmuş M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen eserdir[151]. Bu figürin de Abdera örneğindeki gibi duruş ve sakalların tipi ile benzerlik göstermektedir. Ancak detaylar ve işçilik bakımından eserimizin daha üstün olması Toria örneğinin daha geç tarihli bir kopya olduğunu düşündürür. *Kat. 48* ile paralel son örnek de Tarsus'da bulunmuştur[152]. Bu figürin de duruş ve tip bakımından benzeşse de başın hareket yönü bakımından ayrılır. *Kat. 48* tüm bu paraleller ve eserin büyük boyutlu kopyalarından anlaşıldığı kadarıyla Hellenistik Dönem'de yapılmış Herakles Farnese'nin bir benzeridir[153]. Figürün yüz uzuvları ve sakalları üzerindeki işçilik kalitesi paralel örnekler ile karşılaştırıldığında eser Hellenistik Dönem'e tarihlendirilebilir.

Kat. 49 numaralı heykelcikte betimlenen figürün çıplak olması, elinde tuttuğu lobut ve elinin hizasında görülen post Herakles olduğunu gösterir. Eserin büyük bölümünün eksik olmasına rağmen atribüleri ile kolayca tanınmaktadır. Benzer şekilde lobutunu yukarı doğru tutan Herakles tiplerine sıkça rastlanır. Bu tip figürler Dresden tipi Herakles olarak adlandırılmıştır[154]. Tarsus'da bulunmuş iki Herakles figürini[155] *Kat. 49* ile lobutun tutuluş biçimi, yapısı ve elin fizyonomisi bakımından en yakın örnektir. Yine Tarsus'da bulunmuş üç Herakles heykelciği[156] de benzer tipte olmasına karşın elin lobutu tutuş biçimi bakımından *Kat. 49* numaralı eserden ayrışır. Eser çok meşhur bir tiptir ve bu tipin kopyaları yüzyıllar boyunca üretilmiştir. Elimizdeki parça çok küçük bir bölüm olduğundan figürini tarihleyecek kıstaslar oluşmamıştır.

---

[151] Burr-Thompson, D., 1963; 3.
[152] Goldman, H., 1950; Pl. 223, 138.
[153] Farnese tipi Herakles heykelleri için bkz. LIMC IV/2; s. 490-495.
[154] LIMC IV/2; 468.
[155] Besques, S., 1972; Pl. 360, D 2349., Goldman H., *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus Volume I; The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, 1950, Pl. 227/150.
[156] Goldman, H., 1950; Pl. 224/134, Pl. 226/148, Pl. 227/149.

4.I. Hermes (*Kat. 51-55*)

Metropolis'de bulunmuş plastik eserlerin önemli bir bölümünü de Hermes figürleri oluşturur. Tanrının Arkaik Dönem'den süregelen sakallı tasvirleri ile beraber, ilk olarak Klasik Dönem'de yapılmış genç tasvirleri de bulunmuştur (*Bkz. Kat. 51*).

Hermeler hem mitolojik anlamları hem de işlevsellikleri ile Antik Dönem'de sevilerek kullanılmışlardır. Metropolis'den pişmiş toprak ve mermerden yapılmış Herme başları bulunmuştur *(Bkz. Kat. 52-55)*. Bu eserler yaşlı Hermes'i betimlediğinden tümünün Hermes başlığı altında incelenmesi doğru olacaktır.

Kat. 51 numaralı eserin sadece baş kısmı korunmuş olduğundan tarihleme için yapılacak analojik kıstaslar azalmaktadır. Figürün başındaki kanatlı tüccar şapkası ve üzerindeki çıkıntılar eserin Hermes'i betimlediğini gösterir. Bu çıkıntılar her ne kadar detaysız yapılmışlarsa da büyük boyutlu kopyalara bakıldığında bunların şapkanın kanatları olduğu anlaşılmaktadır. Hermes tiplerinin küçük boyutlu kopyaları yapılırken sağlam olması için başın üzerindeki kanatların boynuz şeklinde tasvir edildiği görülür[157]. Bu tip Hermes heykellerinin kökeni Klasik Dönem'e kadar gider. Kökeni Phidias'a dayandırılan[158] bu eserlerin en güzel örneği Hermes Ludovisi adı ile bilinen heykeldir[159]. Eserin başındaki şapkanın alın üzerinde ters "V" şeklide duruşu ve şapka altından dalgalı saçların görülmesi *Kat. 51* ile benzeşmektedir. Metropolis örneğinde yüz şekli büyük boyutlu örneklere göre daha dolgun, yüz uzuvları da daha küçük yapılmıştır. Bu da eserin heykellerden model alınarak, küçük boyutlara göre tekrar yorumlandığını düşündürür. Orijinali Klasik Dönem'de yapılmış bu heykelin kopyaları yüzyıllar boyunca kullanılmıştır. Bu sebeple eseri analojik olarak değerlendirmek mümkün olmamaktadır ancak eserin kazıda çıktığı yer ve tabakayı göz önünde bulundurursak eserin Roma Dönemi'nde yapılmış olması muhtemeldir.

[157] Winter, F., 1903; s. 362/7, s. 363/10.
[158] LIMC V/1; s. 364.
[159] Hermes Ludovisi tipi heykeller için bkz. LIMC V/2; s. 273, 923-925.

Kat. 52 numaralı eser ideal yüz yapısı, karakteristik saç ve sakalları ile tipik bir hermedir. Figürün en bilinen herme tipinden ayrılan bir tek özelliği vardır o da başındaki çelenktir. Çelenk ile tasvir edilmiş paralellerden biri, M.Ö. geç 2. erken 1. yüzyıla tarihlenen[160] diğeri ise M.Ö. geç 1. yüzyıla tarihlenen[161] iki örnek Troia'da bulunmuştur. Troia örnekleri başındaki çelenk ve yüz uzuvları bakımından *Kat. 52* ile benzeşir ancak sakalların bitiminin küt oluşu onları ayıran noktadır. Smyrna'da bulunmuş M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen bir örnek ise hem başın üzerindeki çelenk bakımından hem de sakalların yapısı açısından paraleldir. Benzer örnekler ışığında eser M.Ö. 2. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kat. 54 numaralı figür idealize yüzü gür sakalları ve alın üzerindeki dolgun sprial şeklindeki saçları ve frontal duruşu ile şüphesiz ki bir Herme başıdır. Bu tipteki hermelerin kökeni M.Ö. 5. yüzyıla kadar uzanır[162]. *Kat. 54* numaralı eser ünlü heykeltıraş Alkamenes'in yapıtı olan Hermes Propylaios'un[163] bir varyasyonudur. Bu tipin birçok mermer benzeri olduğu gibi [164] pişmiş topraktan yapılmış küçük kopyalarına da rastlamak mümkündür. Priene'de bulunmuş bir örnek[165] *Kat. 54* ile birçok benzerlik göstermektedir. Figürin mermer kopyalara oranla çok küçük boyutlarda olmasına rağmen son derece ileri bir işçiliğin ürünüdür. Yüz uzuvları, saç ve sakal detayları son derece gerçeğe yakın ve idealist şekilde yapılmıştır. Heykelciğin üstün sanat seviyesi ve paralel örnekler ile değerlendirilecek olursa Hellenistik Dönem içinde üretilmiş olması muhtemeldir.

Kat. 55 numaralı eser dörtgen prizma gövdesi ve sakallı erkek başı ile şüphesiz ki bir hermedir. Mermer hermeler gibi pişmiş toprak hermeler de tek kullanıldığı gibi bir figürün yanında destek veya detay olarak da kullanılmaktadır[166]. Heykelciğin sol yanındaki çıkıntı üzerindeki kabartı, hermenin başka bir figürün

[160] Burr-Thompson, D., 1963; 299.
[161] Burr-Thompson, D., 1963; 300.
[162] Rumscheid, F., 2006; Kat. 328., Robinson, D., *Excavations in Olynthus; Part IV The Terra-cottas of Olynthus found in 1928*, London, 1931., s. 41, Pl. 23, 258.
[163] LIMC V/1; s. 297-298.
[164] LIMC V/2; s. 201-202, 44, 45, 47, 48, 51, 55.
[165] Rumscheid, F., 2006; Taf. 155, Kat. 1-4.
[166] Figürün yanında destek olarak kullanılmış hermeler için bkz. Işın, G., 2007; K27, K28.

yanında yer aldığını gösterir[167]. Eserin, yüz, saç ve sakallarının da pek detaylı yapılmamış olması ikili bir grup içinde ikincil figür olduğunu akla getirmektedir.

4.J. Ianus (*Kat. 56*)

Kat. 56 numaralı eser zıt yönlere bakan iki baştan oluşması Ianus adı ile bilinen Roma tanrısına ait olduğunu göstermektedir. Ianus, Anadolu'nun Roma egemenliği altına girmesinden sonra yayılan kütlerden birisidir. Eserin benzer örneklerine genellikle sikkeler üzerinde rastlanır[168]. *Kat. 56* numaralı eserin benzer bir örneği Patara'da bulunmuştur[169]. Metropolis örneği bu paralel ile iki başın arasından uzanan saçlar yönünden benzeşmektedir. Patara örneğinde de eserin bir herme gövdesine ait olabileceği üzerinde durulmuştur. *Kat. 56*, gövdesi üzerindeki dörtgen çıkıntı ile başların bir herme gövdesine ait olduğunu gösterir. Figürinin betimlediği tip ve kültü, Anadolu'ya Roma egemenliği ile birlikte gelmiş olduğundan, eserimiz de Roma Dönemi'ne ait olmalıdır.

4.K. Nike (*Kat. 57-59*)

Antik Dönem plastik sanatlarında Eros ile birlikte sevilerek kullanılmış bir tip olan Nike figürlerine Metropolis'de de rastlanır. Bunlardan biri başlıklı bir figür olmak üzere iki ayrı figürin saptanmıştır *(Bkz. Kat. 58-59)*. Pişmiş toprak eserlerin yanı sıra mermer bir Nike kabartması da Metropolis'den kazılar öncesinde bulunmuştur *(Bkz. Kat. 57)*.

Kat. 59 numaralı eserin büyük kısmı eksik olmasına rağmen boynu yanında duran palmiye dalı tipin tanınmasını sağlamıştır. Tarsus'da bulunmuş ve şu anda Louvre Müzesi koleksiyonunda bulunan birkaç figürin, *Kat. 59* ile benzer tiptedir[170]. Bu figürinler arasında Metropolis örneği ile en çok benzeşen tip, sol kolu ile palmiye

[167] Winter, F., 1903; s. 248/2.
[168] LIMC V/2; 421, 422.
[169] Işın, G., 2007; s. 83, K 48.
[170] Besques, S., 1972; Pl. 361.

dalı taşıyan heykelciktir[171]. Yine Tarsus'da bulunmuş olan ve şu anda Adana Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan bir diğer heykelcik[172] de *Kat. 59* numaralı eserin kompozisyonunu anlaşılması bakımından önem taşır.

4. L. Saytr (*Kat. 60*)

Metropolis'de Satyr betimli bir pişmiş toprak figürine de rastlanmıştır. Satyr her ne kadar bir tanrı olmasa da Dionysos kültü içinde önemli bir figür olduğundan çalışma kapsamında incelenmiştir.

Kat. 60 numaralı eser uzun saçı ve sakalı, başının üzerindeki bitkisel çelenk ve karakteristik yüz yapısı ile bir Saytr'i betimler. Figürün grotesk yüz hatlarından gerçek bir insanı betimlemediği anlaşılır. Yaşlı satyr tipindeki eserin birçok paralel örneği bulunmasına karşın en yakın örnekler Myrina[173], Smyrna[174] ve Abdera'dan[175] bulunmuştur. Abdera örneği saç ve sakallar bakımından *Kat. 60* ile ne kadar benzeşse de gözlerin yapısı ve başın duruşu bakımından ayrılır. Smyrna örneğinin de yüz ve sakallar konusunda benzerlikleri olsa da saçlar ve başın üzerindeki çelenk yönünden ayrılır. Myrina örneği ise hem başın duruşu hem de figürün göz ve sakal yapısı bakımından benzerlik göstermektedir. Eserin paralel örneklerinden M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen Myrina ve M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen Abdera örnekleri ışığında *Kat. 60* numaralı eser Hellenistik Dönem'e tarihlendirilebilir.

4.M. Tykhe (*Kat. 61-62*)

Hellenistik Dönem ile birlikte popülaritesi artan Tyhke figürlerine Metropolis'de de rastlanmıştır. İyi korunmuş iki pişmiş toprak figürin bu tanrıçanın tasvirlerindendir *(Bkz. Kat. 61-62)*.

---

[171] Besques, S., 1972; Pl. 361, D 2361.
[172] Goldman, H., 1950; Pl. 230, 188.
[173] Mollard-Besques, S., 1963; Pl. 97/b, MYRINA 685.
[174] Besques, S., 1972; Pl .277, D 1452.
[175] Lazaridis, D., 1960; Pl 27, B 121.

Kat. 62 numaralı eser uzun şapkası ve elinde taşıdığı cornucopia ile tanrıça Tykhe'yi betimlemektedir. Eser ile benzer örneklerden biri Myrina'da bulunmuş ve şu anda İstanbul Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan tüm bir heykelciktir[176]. Metropolis örneği her ne kadar eksik olsa da var olan kısımlar karşılaştırıldığında figürlerin şapkaları "V" yakalı khitonları, ve bereket boynuzunun yapısı neredeyse aynı gibidir. Tek farklılık Metropolis örneğinde saçlar kulak arkasından geçerek göğüs üzerine düşmekte, benzer örnekte ise kabarık saç bukleleri kulakları da kapatarak göğüs üzerine düşmektedir. *Kat. 62* ile benzerlikler gösteren diğer heykelcikler de Smyrna'da bulunmuş şimdi Leiden Müzesi koleksiyonunda bulunan Tykhe figürinleridir. Örneklerden biri Roma Dönemi'ne[177] diğeri ise Augustus Dönemi'ne tarihlendirilmiştir[178]. Tykhe heykelciklerinden ilki, poz ve duruş bakımından eserimizle benzerlik göstermektedir. Ancak küçük boyutlu olması, detaylarının belirgin olmaması ve Metropolis örneğine oranla daha alçak yapılmış tacı ile ayrılmaktadır. Leiden Müzesi'nin diğer eseri olan Tykhe başı ise Metropolis örneğinin başı ile en çok benzerlik gösteren örnektir. Gerek başın üzerindeki kule tacının boyutları gerekse alın üzerinde ikiye ayrılan ve kulak arkasından göğüs üzerine düşürülmüş saçları bakımından büyük benzerlikler göstermektedir. Her iki figürün de yüz yapıları ve yüz uzuvları arasında pek fark yoktur ayrıca ikisinin de kulaklarına küpe görüntüsü veren dairesel eklemeler yapılmıştır. Eserin paralel örnekleri ile kazıda bulunduğu yer ve tabaka[179] da dikkate alınırsa M.S. 1. yüzyıl sonu, M.S. 2. yüzyıl başı sürecine tarihlendirilebilir.

[176] Winter, F., 1903; s.171/3.
[177] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1156.
[178] Leyenaar-Plaisier, P. G., 1244.
[179] Güngör, E., *Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir, 2005; s. 9.

5. KATALOG

Katalog No: 1

Müze Envanter No: E.M. 17/55/91

Kazı Envanter No: MTR 91-17

Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası

Buluntu Tarihi: 1991

Seviye: Mağara İçi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Ana Tanrıça Heykelciği

Ölçüler: y: 9,4 cm. g: 4,2 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 7/4 Pink

Korunma Durumu: Eser iki parça halinde bulunmuştur. Başın ve yüzün ortasından geçen bir parça eksiktir. Bunun dışında bir eksik bulunmamaktadır. Eserin yüzeyi ve detayları aşınmıştır.

Tanım: Tahtında oturan giyimli bir figür betimlenmiştir. Figürün oturduğu tahtın arkalığı yoktur fakat ayakların altında duran bir kaidesi vardır. Tanrıça gövdesine paralel sol kolunu dirsekten kırarak yukarı kaldırmış ve elinde tympanon tutar şekilde tasvir edilmiştir. Sağ kolu da gövdesi ile paralel biçimde uzanmaktadır. Sağ eli sağ bacağı üzerinde konumlandırılmıştır. Tanrıça tüm vücudunu saran ve başını da kapatan bir kıyafet giymiştir. Figürün saçları başın her iki yanından omuzlar üzerine düşmüş tutamlar halinde gösterilmiştir. Eserin yüzeyi aşınmış olduğundan elbise detayları çok net değildir. Figürün kucağında yatar şekilde profilden betimlenmiş bir aslan bulunmaktadır.

Bibliyografya: Meriç, R., 2003; s. 17, Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 101, TK 1.

Fotoğraf: Levha 4, Kat. 1.

Katalog No: 2
Müze Envanter No: E.M. 5/38/75
Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası
Buluntu Tarihi: Bilinmiyor
Seviye: Mağara İçi
Bulunduğu Yer: Efes Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Ana Tanrıça Heykelciği
Ölçüler: y: 13 cm. g: 6,4 cm.
Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red
Korunma Durumu: Eserin kaidesindeki küçük kırıklar haricinde eser tamdır fakat yüzey üzerindeki aşınmalar detayları anlaşılmaz kılmaktadır.
Tanım: Taht üzerinde oturan bir kadın betimlenmiştir. Başında polos bulunmaktadır. Yüz hatları genç bir kadını andırırcasına idealize yapılmıştır. Yüzü ve yuvarlak ağzı küçüktür. Saçlar alın üzerinde ikiye ayrılarak burgu yapan tutamlar şeklinde gösterilmiştir. Bu tutamların uçları kulak arkasından omuz üzerine düşmektedir. Tanrıça sol elini dirsekten kırarak havaya doğru kaldırmış ve eliyle tymphanon tutar şekilde betimlenmiştir. Diğer kol ise gövde ile paralel bir biçimde uzanarak sağ eli bacağının üzerinde konumlandırılmıştır. Figür, ince kumaşlı bir giysi olan khiton, giymiştir. Göğüs üzerinde gergin durduğu için düz şekilde gösterilen khiton göğüslerin altında potluk yaptığı için kıvrımlar halinde gösterilmiştir. Eserin yüzeyi çok aşınmış olduğundan bacaklar üzerindeki kıvrımlar ve ayağını bastığı yer görülememektedir. Tanrıça kucağında bir aslan tutar. Boyut olarak tanrıçanın beşte biri kadar olan aslan figürünün gövdesi profilden kendi sağına dönük, başı ise cepheden betimlenmiştir. Aslanın kuyruğu tanrıçanın sağ bacağı üzerinden sol bacağına doğru yönelmiş ve aşağı kıvrılmıştır. Figürün sağında oturduğu tahtın ucu görülmektedir.
Bibliyografya: Meriç, R., 1982; TK 11, Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 101, TK 2.
Fotoğraf: Levha 4, Kat. 2.

Katalog No: 3
Müze Envanter No: İ.A.M. 4592
Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası
Buluntu Tarihi: Bilinmiyor
Seviye: Mağara İçi
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Ana Tanrıça Heykelciği
Ölçüler: y: 27 cm. g: 20 cm.
Korunma Durumu: Eser tek parçadır. Figürün çene hizasından başı ve saçları, sol el parmaklarının üst kısımları ve elinde tuttuğu typanonun üst yarısı, sağ ayağı ve çevresindeki elbise kıvrımları kırık ve eksiktir.
Tanım: Tahtında oturan giyimli bir kadın betimlenmiştir. Figür sol kolunu dirsekten kırarak öne doğru uzatmış ve eliyle tympanon tutar şekilde betimlenmiştir. Sağ kolu ise tahtın kenarı üzerinde uzanmaktadır. Dirsekten aşağı kolunun ve elinin olduğu yer aşınmıştır dolayısıyla figürün elinde bir şey tutup tutmadığı anlaşılamamaktadır. Tanrıçanın saçları, sağda ve solda iki tutam halinde göğüs üzerine bırakılmıştır. Figür "V" yakalı khiton ve hymation giymiştir. İnce kumaştan yapılan khiton kendini boyun altında, sol göğüs üzerinde ve ayaklarının hemen üzerinde ince ve sık kıvrımlar halinde göstermektedir. Hymation ise dirseklerin üstünden kolları sağ göğsü ve bacakların tamamını sarar. Kalın kumaştan yapıldığı için eser üzerinde belli belirsiz kıvrımlar halinde gösterilmiştir. Hymationun ucu, figürün sol bacağı ile taht arasında asimetrik kıvrımlar şeklinde aşağıya doğru dökülür. Figür, kucağında kendinin yaklaşık beşte biri boyutunda bir aslan taşır. Aslan tümüyle profilden betimlenmiştir. Ön ayaklarını ileri doğru uzatmış ve ana figürün kucağında yatar şekilde gösterilmiştir. Figürün sağlam kalmış ayağında da ucu kapalı bir ayakkabı giydiği görülmektedir.
Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 67, TK 6, Naumann, F., 1983; Taf. 39/4.
Fotoğraf: Levha 5, Kat. 3.

Katalog No: 4

Müze Envanter No: Etütlük

Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası

Buluntu Tarihi: 1989

Seviye: Mağara İçi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Ana Tanrıça Figürini

Ölçüler: y: 10,2 cm. g: 7,9 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 7/6 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Eserin boyun hizasından yatay bir kırıkla başı ve tahtın bir parçası eksiktir. Herhangi başka bir eksik bulunmamakla birlikte eserin yüzeyi olumsuz koşullardan ötürü ileri seviyede bir bozulmaya maruz kalmış ve detaylarının büyük kısmı silinmiştir.

Tanım: Arkalıklı tahtında oturan giyimli bir kadın figürü betimlenmiştir. Figür sol kolunu dirseğinden kırarak yana almış, sol eli ile de tympanon tutar vaziyettedir. Sağ kolu ise gövdesine paralel biçimde gösterilmiştir. Figür kucağında sola doğru oturmuş bir aslan tutar. Eserin yüzeyi aşınmış olduğundan figürün elbise detayları görülememektedir.

Bibliyografya: Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 101, TK3

Fotoğraf: Levha 5, Kat. 4.

Katalog No: 5

Müze Envanter No: E.M. 37/31/80

Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası

Buluntu Tarihi: Bilinmiyor

Seviye: Mağara İçi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Ana Tanrıça Heykelciği

Ölçüler: y: 11,7 cm. g: 8,3 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/6 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Eser tek parçadır. Çene hizasından sol bileğine kadar uzanan bir hat ile kırık ve eksiktir. Ayrıca eserin alt kısmında figürün eteklerinin bittiği noktada da eksikler vardır.

Tanım: Taht üzerinde oturmuş giyimli bir kadın betimlenmiştir. Figür sağ kolunu direğinden kırarak tahtın kolçağı üzerinde uzatmış ve eli bacağının üzerinde durmaktadır. Sol kolunu ise dirsekten hafifçe kırarak yukarı doğru kaldırmıştır ve eliyle tympanon tutmaktadır. Tanrıça tamamen giyimli olarak betimlenmiştir. Üzerinde ince bir "V" yakalı khiton bulunur. Khiton tek parça kumaştan olduğu için kıyafeti toplaması için göğüslerin altında bir kemer bile sabitlenmiştir. Kemerin altında ise aşağıya doğru paralel inen elbise kıvrımları görülebilmektedir. Eserin yüzeyi son derece yıpranmış olduğundan bacaklar üzerinde kıvrımlar ve detaylar görülememektedir. Figürün ana kıyafeti olan khitonun üzerinde ise başını kapatan ve baş üzerinden aşağı doğru inen bir hymation vardır. Hymationun, figürün başının sağından aşağı inen bölümünün hemen yanında, figürün geniş bir tutam halinde gösterilmiş saçları göze çarpar. Figürün göğüs hizasının hemen sağında tahtı oluşturan iskeletin dikey ve yatay ahşaplarının birleştiği kısım görülür. Figürün kucağında bir aslan figürü bulunur. Aslan figürünün gövdesi profilden, başı cepheden betimlenmiştir. Aslan, ön ayaklarını figürün sol bacağı üzerine doğru uzatmıştır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 73, TK 12.

Fotoğraf: Levha 5, Kat. 5.

Katalog No: 6
Müze Envanter No: Etütlük
Kazı Envanter No: MTR 9657
Kasa No: YE 09-114
Buluntu Yeri: J10 Plankaresi
Buluntu Tarihi: 04.08.2009
Seviye: 57,31 m.
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Ana Tanrıça Gövde Parçası
Ölçüler: y: 7,7 cm. g: 9,8 cm.
Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red
Korunma Durumu: Eserin çene altından başı, dirsek hizasından sağ kolu, sağ tarafında görülen tahtın uç kısmı, sol kolu, elinde tuttuğu tympanon, belden aşağısı ve arka yüzün tamamı kırık ve eksiktir.
Tanım: Tahtta oturan giyimli bir kadın betimlenmiştir. Figürün dalgalı saçları her iki tarafta da ikişer tutam halinde omuz ve göğüs üzerine düşürülmüştür. Figür, kollarını dirseklerine kadar kapatan "V" yakalı khiton giymiştir. Sağ kol üzerinde khiton kumaşının birleşim noktaları görülür. Khiton ince bir kumaştan olduğu için figür üzerinde detaylı kıvrımlar ile gösterilmiştir. Göğüsler üzerinde gergin duran ve kıvrım yapmayan kumaş, göğsün altında dik ve simetrik kıvrımlar halinde aşağıya doğru dökülür. Geniş bir giysi olan khiton, göğüs altında bir kemer ile bağlanarak sabitlenmiştir. Figürün sol omzundan aşağı inen bir hymationu vardır. Eserin büyük kısmı eksik olduğundan hymationun sadece küçük bir kısmı görülebilmektedir.
Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.
Fotoğraf: Levha 6, Kat. 6.

Katalog No: 7

Kasa No: AKR 96-198

Buluntu Yeri: Ümit Çukuru Taban Altı

Buluntu Tarihi: 21.09.1996

Seviye: -4,90 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Tahtta Oturan Ana Tanrıça

Ölçüler: y: 6,0 cm. g: 6,1 cm.

Kil Rengi: 10YR 7/2 Light Gray

Korunma Durumu: Oturan figürün belden üstü ve tahtının üst kısmı, kucağındaki aslanın gövdesi ve başı, figürün ayakları ve eserin arka kısmının tamamı kırık ve eksiktir.

Tanım: Tahtta oturan giyimli bir kadın betimlenmiştir. Eserin her iki yanından tahtın çıkıntıları görülmektedir. Oturan kadın, kucağında küçük bir aslan, sağ elinde ise detayları tam olarak görülmemekle birlikte bir phiale tutar. Aslanın uzun kuyruğu oturan figürün bacaklarının üzerinden geçerek tahtın yanından aşağıya doğru sarkmıştır. Figür khiton üzerinde hymation giymiştir. Hymation, figürün iki bacağının ortasında yatay ve geniş aralıklı kıvrımlar olarak gösterilmiş ve kalın kumaş hissi verilmiştir. Ayaklarına yakın bölümde ise kalın hymationun altından ince kumaşlı khitonun kıvrımları dikey ve sık olarak tasvir edilmiştir.

Bibliyografya: Yayımlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 6, Kat. 7.

Katalog No: 8

Müze Envanter No: İ.A.M. 18396

Kasa No: AKR 97-92

Buluntu Yeri: E2 Karesi 9-E Duvarının Güney Tarafı

Buluntu Tarihi: 22.08.1997

Seviye: -0,50 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Ana Tanrıça Başı

Ölçüler: y: 4,2 cm. g: 3,4 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 5/4 Brown

Korunma Durumu: Eserin başı korunmuştur gövde ve diğer bölümleri kırık ve eksiktir. Yüz detayları aşınmıştır.

Tanım: Başında bir polos olan genç bir kadın betimlenmiştir. Baş tam yuvarlak değildir ve arka kısmı açıktır. Alın üzerinde saçları ortadan ikiye ayrılarak burgu şeklinde tutamlar halinde arkaya doğru ilerlemektedir. Dolgun bir yüz yapısına sahip olan figürün yüz uzuvları aşınmış olsa da gözlerin ve burnun iri ağzın ise küçük yapıldığı anlaşılmaktadır. Başın sağ ve solundaki çıkıntılar ise saçlarla kapatılmış kulaklardan sarkan küpeler olmalıdır.

Bibliyografya: Yayımlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 6, Kat. 8.

Katalog No: 9

Müze Envanter No: İ.A.M. 21228

Kazı Envanter No: MTR 229

Kasa No: AKR 92-03

Buluntu Yeri: 2B Sondajı

Buluntu Tarihi: 08.11.1992

Seviye: -2,25 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Kabartma Ana Tanrıça Başı

Ölçüler: y: 5,3 cm. g: 5,9 cm.

Kil Rengi: 5YR 5/6 Yellowish Red

Korunma Durumu: Tacın hemen üzerinde sola ve aşağıya doğru ve boynun altından sağa doğru oluşan kırık ile eserin gövdesi tamamen eksiktir.

Tanım: Tek yüzlü olarak yapılmış eserin ön yüzünde, başında bir taç bulunan bir kadın betimlenmektedir. Baskılamadan ötürü çukur olan arka yüzde ise herhangi bir betim bulunmamakta, bir çıkıntıya asılması için yapılmış ters V şeklinde bir askılık bulunmaktadır. Eserin kalıptan çıkan yüzünde bulunan figür, cepheden tasvir edilmiştir. Başında silindirik bir taç vardır. Tacı sağ ve sol ucunda bir de tam ortasından olmak üzere bölümlere ayıran dikey çıkıntılar ve bu bölümler içinde de yuvarlak kabartmalar yer almaktadır. Figürün alnı ile tacı arasında kalan saçları kabarık olarak gösterilmiş, alnın tam ortasından ikiye ayrılmıştır. Figürün dolgun yüzünün detayları silik olmasına rağmen, gözlerinin ve ağzının küçük olduğu, burnun ise diğer uzuvlara oranla büyük ve geniş yapıldığı hemen göze çarpmaktadır. Figür bu detayları ile genç bir kadını betimlemektedir.

Bibliyografya: Yayımlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 6, Kat. 9.

Katalog No: 10

Kasa No: YE 09-117-2

Buluntu Yeri: J10 Plankaresi

Buluntu Tarihi: 04.08.2009

Seviye: 57,14 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Tympanon Tutan El Parçası

Ölçüler: y: 5,8 cm g: 5,4 cm

Kil Rengi: 5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Figürün elinde tutuğu tympanonun üst kısmında küçük kırıklar vardır. Elin dirsek kısmı ve kolun üstü ile tanrıçanın gövdesi ve gövde ile birleşik yapılmış taht kırık ve eksiktir.

Tanım: Tahtında oturan ana tanrıçanın, sol ön kolu, eli ve elinde tuttuğu tympanon parçasıdır. Tympanonun solunda tanrıçanın kolunu örten elbisenin küçük bir kısmı görülmektedir. Eserin üstünde figürün gövdesi ile birleşik yapılmış tahtın arka kısmını oluşturan iskelet görülmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 6, Kat. 10.

Katalog No: 11

Müze Envanter No: E.M. 55/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Buluntu Tarihi: Bilinmiyor

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Ana Tanrıça Adak Steli

Ölçüler: y: 47 cm. g: 33 cm.

Korunma Durumu: Eser tek parçadır. Stelin sağ taraf uzun kenarı ve iki köşesinde ufak kırıklar bulunmaktadır.

Tanım: Stel kareye yakın formdadır. Tanrıça, iki giyimli erkek profili arasında cepheden tasvir edilmiştir. Sabit sağ bacağı üzerinde durmaktadır. Sağ kolu serbest olarak sarkıtılmış olup eli ile phiale tutmaktadır. Sol kol ise yukarı kaldırılmıştır. Sol eli ile tympanonu tutmaktadır. Cepheden betimlenmiş başta polos bulunmaktadır. Ana figürün sağındaki kısa saçlı, sakalsız genç bir erkek tasvir edilmiştir. Elinde bir testi bulunmaktadır. Sol taraftaki erkek ise daha yaşlıdır. Uzun kıvırcık saçlı ve sakallı figür, khiton ve hymation giymiştir. Hymation gövdenin üstünü açık bırakmış, bacakları tamamen kapatarak belde kuşak şeklinde bir kitle oluşturmuştur. Sol el hem bu birikintiyi hem de sol omuzdan sarkan mantonun ucunu tutmaktadır. Sahne, alt köşelerde erkek figürlerinin önüne yerleştirilmiş olup, oturan iki aslan motifi ile tamamlanmıştır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 216.

Fotoğraf: Levha 7, Kat. 11.

Katalog No: 12

Müze Envanter No: E.M. 56/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Buluntu Tarihi: Buluntu Tarihi Bilinmiyor

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Ana Tanrıça Adak Steli

Ölçüler: y: 34 cm. g: 24 cm.

Korunma Durumu: Tek parçadır. Stel yuvasına giren çıkıntı kırıktır.

Tanım: Dikdörtgen formlu stel düz, üçgen alınlıklı ve akroterlidir. Stel çerçevesi içinde toplam üç figür bulunur. Ön plandaki tanrıça, cepheden tasvir edilmiştir. Peplos giymiştir ve başında polos vardır. Uzun saçları alın ortasında ikiye ayrılmış ve omuzlara dökülmüştür. Figür sabit sağ bacağı üzerinde durmaktadır. Serbest olan sağ elinde phiale, dirsekten bükülerek kaldırılmış sol elinde tympanon bulunmaktadır. Kybele'nin sağında profilden tasvir edilmiş giyimli genç bir erkek yer almaktadır. Sağ dirseği ile bir desteğe dayanmış gibi görünmektedir. Onun önünde ise oturan bir aslan bulunmaktadır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 217.

Fotoğraf: Levha 7, Kat. 12.

Katalog No: 13

Müze Envanter No: İ.A.M. 21222

Kasa No: AKR 97-303

Buluntu Yeri: F3 Plankaresi 1. Dörtlük

Buluntu Tarihi: 02.11.199

Seviye: -2,00 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Aphrodite Figürini

Ölçüler: y: 6,4 cm. g: 3,4 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 6/4 Light Brown

Korunma Durumu: Eserin boynu ve başı, sol ayağı ve hymationun bel hizasından sol ayağına kadar olan kısmı kırık ve eksiktir. Eserin yüzeyi yer yer ince kalkerli yüzey ile kaplıdır.

Tanım: Ayakta genç dolgun hatlara sahip bir kadın betimlenmiştir. Eserin ön yüzü detaylıca işlenmesine rağmen arka kısım detaysızdır. Arka yüzde kare şeklinde küçük bir buhar deliği bulunur. Tasvir edilen kişi sol eliyle hymationun bir ucunu tutmakta diğer eliyle de kasık hizasında hymationu tutmaktadır. Böylece manto, figürün sırtını, kalçalarını, bacaklarının arkalarını ve genital bölge ile sağ bacağını tamamen örtmektedir. Figürün sağ bacağı gergin, sol bacağı ise dizden kırılarak adımı geriye alınmak suretiyle serbest bırakılmıştır. Eserin gövdesi dolgun hatlara sahiptir. Karnı üzerinde göbek deliği işlenmiştir. Figür sol kolunu dirsekten kırarak yukarı kaldırmış olup sol elinin dışından parmaklarını da örtecek şekilde hymationu eline dolamıştır. Bu hareket ile hymation bu hizadan aşağıya kadar kıvrımlar yaparak inmektedir. Sağ kol ise dirsekten kırılarak aşağıya uzatılmış sağ el avucunun içinde hymationu üstünden tutmaktadır. Hymationun en ucu sağ elin kumaşı tutmasından ötürü genital bölgeyi de kapatarak aşağıya doğru serbest ve düzensiz kıvrımlar halinde inmektedir. Eserin sol bacağı tamamen açıkta, sağ bacağını ise hymation örtmektedir. Figürün sağ ayağı hymationun altından gösterilmiştir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 7, Kat. 13.

Katalog No: 14

Müze Envanter No: E.M. 3/43/73

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Buluntu Tarihi: Bilinmiyor

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Sütuna Dayanmış Aphrodite Figürini

Ölçüler: y: 24,5 cm. g: 9,6 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 4/6 Red

Korunma Durumu: Eserin boynu ve başı, dirsekten sol kolu, pazı hizasından sağ kolu, bilek hizasından ayakları ve kaidesi, kırık ve eksiktir. Eser birbirine yapıştırılmış 12 parçadan oluşmaktadır. Sol göğsün hemen altında, kasık hizasında burgu yapan kumaş bölümünde ve sütunun dışa bakan tarafında eksikler vardır.

Tanım: Dörtgen bir kaide üzerinde ayakta yarı çıplak, sütuna dayanmış bir kadın betimlenmiştir. Figürün belden yukarısı tamamen çıplaktır. Göğüsleri kabartı göbek deliği ise çukur şeklinde işlenmiştir. Sağ kolunu gövdesinin yanından aşağıya doğru sarkıtmış sol kolunu ise dirsekten kırarak sütunun başlığı üzerine dayamıştır. Böylelikle figürün ağırlığı tek bacak üzerine verilerek poza hareketlilik kazandırılmıştır. Figürün sağ bacağı gergin durarak vücut ağırlığını taşımakta, sol bacağı ise dizden kırılarak bir adım öne atılmıştır. Figürün kıyafeti, kasık hizasından başlamaktadır. İnce bir kumaş ile bel altını örten figür kumaşın kasık üzerindeki uçlarını burgu şeklinde yaparak kalça hizasında kumaşın sabit kalmasını sağlamıştır. Bu kumaş burgusu dirsekten kırılmış ve sütuna dayanan kol üzerinden başlayarak önde, kasıkları ve cinsel uzvu arkada da kalçaları kapatmaktadır. Yine dirsek hizasında toplanan kumaşlar bir tutam halinde uçları S şeklinde kıvrımlar yaparak aşağıya doğru iner. Figürün sol bacağı öne doğru uzandığından bu bacak üzerinde elbise kumaşı gergindir. Bacağın ön kısmında herhangi bir kıvrım görülmezken sağ ve sol taraflarında kıvrımlar kendini gösterir. İki bacağının arasında kalan kumaş kitlesi, kabarık ve düz bir şekilde aşağıya doğru iner. Sağ bacak üzerinde de kıvrımlar, 30 derecelik bir açı ile birbirlerine paralel şekilde aşağıya doğru uzanır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 65, TK2.

Fotoğraf: Levha 8, Kat. 14.

Katalog No: 15

Müze Envanter No: E.M. 1/25/74

Buluntu Yeri: Hüseyin Türkmen Tarlası

Seviye: Pithos Mezar içi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Aphrodite Anadyomene Figürini

Ölçüler: y: 31,4 cm. g: 9,6 cm.

Kil Rengi: 10YR 5/6 Red

Korunma Durumu: Eserin başı, kolları, kalçasının sol tarafı, sol üst bacağı ve karnının sağ kısmından figürün kendi soluna ve aşağıya doğru uzanarak inen bir bölüm kırık ve eksiktir.

Tanım: Dairesel kaide üzerinde duran yarı çıplak bir figür betimlenmiştir. Figürün kolları kırık olmasına rağmen omuzlarından anlaşıldığı kadarıyla kollarını havaya kaldırmış durumdadır. Sağ bacağı dizden kırılarak öne doğru alınmış sol bacağı ise arkada ve gergin tutularak vücut ağırlığını taşımaktadır. Gövdesi üzerinde omuzlardan başlayarak iki göğüs arasından geçip, göğüsler altında yuvarlak bir toka ile tutturulmuş ve göbeğin her iki yanından arkaya doğru uzanan iki şerit görülür. Figürün vücut kıvrımları, göğüsleri ve göbek deliği son derece detaylı bir şekilde işlenmiştir. Figürün belinin hizasından başlayarak ayak bileklerine kadar dökümlü kıvrımlar halinde aşağı doğru uzanan bir hymationu vardır. Bu hymation, tanrıçanın belini ve bacaklarını kapatır durumda olmasına rağmen figürün ayak parmakları hymationun altından gösterilmiştir.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 64, TK 1.

Fotoğraf: Levha 8, Kat. 15.

Katalog No: 16

Müze Envanter No: İ.A.M. 17605

Kasa No: AKR 95-76

Buluntu Yeri: E2 Karesi 94-1 Duvarı Güneydoğu

Buluntu Tarihi: 01.09.1995

Seviye: -0,87 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Oturan Aphrodite Figürü

Ölçüler: y: 3,9 cm. g: 3,1 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 5/6 Red

Yapım Tekniği: Kalıp

Korunma Durumu: Eserin boynu ve başı, omuzdan sol kolu dirsekten sağ kolu ve dizlerinin üzerinden kırılmış bacakları eksiktir. Eserin yüzeyi aşınmıştır.

Tanım: Eser oturmuş genç çıplak bir kadını betimlemektedir. Figür dik şekilde oturmuş, bacakları dizlerinden kırık şekilde aşağıya doğru uzanmaktadır. Omzundan kırılmış sol kolun duruşuna bakıldığında aşağı doğru uzanır durumdadır. Dirsekten kırılmış olan sağ kolu ise gövdeden bağımsız bir şekilde yana doğru uzanmakta ve muhtemelen eksik kısım olan ön kol bölümü yukarıya doğru yönelmektedir. Eserin mevcut olan bölümlerinden anlaşıldığı kadarıyla tasvir edilen figür dolgun hatlara sahiptir. Omuzları, kolları ve bacakları yumuşak hatlara sahip olduğu gibi gövdesinde de dolgun hatların hakim olduğu hemen göze çarpar. Yüzeyin aşınmış olmasına rağmen eserin gövdesindeki dolgunluk göbek deliğinin hemen altında yapılmış keskin bir çizgi ile gösterilmiştir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 8, Kat. 16.

Katalog No: 17

Müze Envanter No: İ.A.M. 21518

Kazı Envanter No: MTR 4078

Kasa No: HM 98-142

Buluntu Yeri: Hamam-Gymnasion, C Mekanı

Buluntu Tarihi: 08.09.1998

Seviye: -11.40m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Aphrodite Heykelciği

Ölçüler: y: 14 cm. g: 13 cm.

Korunma Durumu: Eser tek parçadır. Gövdeyle birlikte işlenmiş baş ve boyun, omuz altından itibaren sağ kol, sağ el, dirsekten itibaren sol kol, sol el ve gövdenin alt yarısı tamamıyla noksandır.

Tanım: Gövde kendi sağına dönmüş ve öne doğru hafifçe eğilmiştir. Sırtında, sağ omuz arkasında saçına ait bir parça görülmektedir. Bu tutam aynı zamanda saçın açık olduğunu gösterir. Boyun ve gövdenin birleşim yüzeyinden başın, vücudun eğilmiş olduğu sağ tarafa dönük durduğu anlaşılmaktadır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 75

Fotoğraf: Levha 8, Kat. 17.

Katalog No: 18

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 7141

Kasa No: ADA5 03-25

Buluntu Yeri: I9 Plankaresi Mekan 4

Buluntu Tarihi: 09.08.2003

Seviye: 79,51 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Aphrodite Figürini

Ölçüler: y: 4,0 cm. g: 2,4 cm.

Kil Rengi: 5YR 5/4 Reddish Brown

Korunma Durumu: Göbek deliğinin üst kısmı ve dizüstünden bacakları kırık ve eksiktir.

Tanım: Ayakta yarı giyimli bir kadın figürü betimlenmiştir. Sol bacağı dizden kırılarak bir adım öne alınmış, sağ bacağı ise gergin durumdadır. Eserin ön yüzü detaylandırılmış, arka yüzü ise kaba hatlar ile yapılmıştır. Arka yüzde, üretildiği atölyenin monogramı bulunur. Figürün gövdesi çıplak, kalçalarının üstünden kasıkları ve genital bölgeyi kapatacak şekilde bir hymation belini sarmıştır. Belde, bir kısmı toplanarak pot yapılan elbisenin bir ucu göbeğin hemen altında bele sarılan kısmın üstüne düğüm yapılarak kıyafetin düzgün durması sağlanmıştır.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 18.

Katalog No: 19

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 7146

Kasa No: ADA5 03-30

Buluntu Yeri: I9 Plankaresi

Buluntu Tarihi: 11.08.2003

Seviye: 78,84 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Aphrodite Anadyomene Figürini

Ölçüler: y: 4,4 cm. g: 3,7 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 5/6 Red

Korunma Durumu: Eserin boynunun üzerinden başı, boynunun sağından sağ göğsünü de kapsatacak şekilde bele kadar inen bölüm ve belden aşağısının tamamı kırık ve eksiktir.

Tanım: Figür ayakta genç çıplak bir kadını betimlemektedir. Figür, aşağıya uzanan sol kolunu dirsekten kırarak yukarıya yöneltmiş, eliyle de omzu üzerine düşen bir saç kitlesini tutmaktadır. Gövde detaysız yapılmış olmasına rağmen vücudun dolgunluğu gövde, kollar ve boyundan anlaşılabilmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 19.

Katalog No: 20

Müze Envanter No: İ.A.M. 16828

Kazı Envanter No: MTR 617

Kasa No: ST 93-81

Buluntu Yeri: K5 Plankaresi, A Yapısı Kemerli Batı Duvarı

Buluntu Tarihi: 21.09.1993

Seviye: -2,60 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Başı

Ölçüler: y: 4,6 cm. g: 4,4 cm.

Kil Rengi: 5YR 5/6 Yellowish Red

Korunma Durumu: Eserin üst kısmında baş, kule tacı ve başın her iki yanında bulunan bölümler ve dışında gövdenin tamamı kırık eksiktir.

Tanım: Eser, bir kadına ait baş ve başın her iki yanında bulunan belirgin olmayan desenlerle bezeli bölüm ve başına giydiği kule tacı ile görülmektedir. Parça üzerindeki detaylar aşınmış olup, kalıptan kaynaklanan bir detay eksikliği de gözlemlenmektedir. Yüzey üzerinde, yapım aşamasında meydana gelmiş boşluklardan da anlaşıldığı kadarıyla eser üzerinde detaylı ve ince bir işçilik uygulanmamıştır.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 20.

Katalog No: 21

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 6800

Kasa No: HM 02-92

Buluntu Yeri: C 3 Plankaresi

Buluntu Tarihi: 30.07.2002

Seviye: 84,60 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemisia Ephesia Başı

Ölçüler: y: 6,2 cm. g: 4,0 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Başın sağ tarafından küçük bir kısmı ve boynunun altından gövdesi kırık ve eksiktir.

Tanım: Başında yüksek bir taç ile bir kadın figürü betimlenmiştir. Başının iki katı yüksekliğindeki şapkanın üzerinde ne olduğu anlaşılamayan baskılanmış motifler vardır. Başın her iki yanında şapkadan devam ederek aşağıya inen iki çıkıntı görülmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 21.

Katalog No: 22

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 6838

Kasa No: HM 02-126

Buluntu Yeri: A 2 Plankaresi 2002-1 Mekan İçi

Buluntu Tarihi: 09.08.2002

Seviye: 79,40 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemisia Ephesia Başı

Ölçüler: y: 6,5 cm. g: 3,3 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Başın sol tarafından sol kısmı boynunun altından gövdesi kırık ve eksiktir.

Tanım: Başında yüksek bir taç ile bir kadın figürü betimlenmiştir. Başının iki katı yüksekliğindeki şapkanın üzerinde ne olduğu anlaşılamayan baskılanmış motifler vardır. Başın her iki yanında şapkadan devam ederek aşağıya inen iki çıkıntı görülmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 22.

Katalog No: 23

Müze Envanter No: E.M. 5/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Figürini Parçası

Ölçüler: y: 9,5 cm. g: 3,5 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red

Korunma Durumu: Eser bir figürine ait baş parçasıdır. Baş hariç diğer bölümleri eksiktir.

Tanım: Başında yüksek bir taç ile bir kadın figürü betimlenmiştir. Başının iki katı yüksekliğindeki şapkanın üzerinde ne olduğu anlaşılamayan kabartılar vardır. Başın her iki yanında şapkadan devam ederek aşağıya inen iki çıkıntı görülmektedir.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 66, TK 3

Fotoğraf: Levha 9, Kat. 23.

Katalog No: 24

Müze Envanter No: Etütlük

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Figürini Parçası

Ölçüler: y: 6,0 cm. g: 2,7 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red

Korunma Durumu: Eser bir figürine ait baş parçasıdır. Baş hariç diğer bölümleri eksiktir.

Tanım: Başında yüksek bir taç ile bir kadın figürü betimlenmiştir. Başının iki katı yüksekliğindeki şapkanın üzerinde ne olduğu anlaşılamayan kabartılar vardır. Başın her iki yanında şapkadan devam ederek aşağıya inen iki çıkıntılar görülür.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 66, TK 5

Fotoğraf: Levha 10, Kat. 24.

Katalog No: 25

Kasa No: YE 08-224

Buluntu Yeri: 2008-2 Mekanı

Buluntu Tarihi: 17.09.2008

Seviye: 58,40 / 58,00 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Figürini

Ölçüler: y: 5,8 cm. g: 3,3 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/8 Light Red

Korunma Durumu: Figürün belden yukarısı, ayaklarının ve eteklerinin ucu, figürün kendi solundaki bağlı olduğu yüzey ve eserin arkasının tamamı eksik ve kırıktır. Figürün bacakları üzerinde de ufak kırıklar bulunmaktadır.

Tanım: Kabartma şeklinde işlenmiş ayakta bir figür tasvir edilmiştir. Figürün bacakları ve gövdesi bitkisel ve hayvansal frizlerden oluşmuştur. Üzerindeki her friz üstteki ve alttaki bölümlerden bir silme ile ayrılmıştır. Frizlerde kabartma şeklinde belli belirsiz hayvanlar ve bitkiler bulunmaktadır. Eserin küçük boyutlu olması ve bu motiflerin detaysızlığı, anlaşılabilirliğini kısıtlamaktadır. Figürün üzerindeki en alt frizin altından ayakları görülmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 10, Kat. 25.

Katalog No: 26

Müze Envanter No: Etütlük

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Figürini Parçası

Ölçüler: y: 6,3 cm. g: 3,1 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red

Korunma Durumu: Eserin boynu ve başı, kolları ve diz hizasından bacakları kırık ve eksiktir.

Tanım: Eser Artemis Ephesia'ya ait küçük bir kopyadır. Göğüs üzerindeki belirsiz kabartılar eserin büyük boyutlu örneklerindeki kabartmaları andırır. Bacaklar üzerinde de yine tipin büyük boyutlu kopyalarından bilinen hayvan motiflerini andıran kabartılar vardır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 66, TK 4

Fotoğraf: Levha 10, Kat. 26.

Katalog No: 27

Kasa No: AKR 97-191

Buluntu Yeri: F3 Karesi 2. Dörtlük

Buluntu Tarihi: 04.10.1997

Seviye: -0,76m. / -0,98m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Artemis Ephesia Heykelciği

Ölçüler: y: 5,7 cm. g: 4,8 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red

Korunma Durumu: Heykelciğin gövde parçasıdır. Eserin sağ yanı ve arkası tamamen eksik ve kırıktır.

Tanım: Üzeri dörtgen bölümlere ayrılmıştır. Dörtgenler içinde çiçek rozetleri görülür. Eserin elimizde olan kısmı üzerinde, dört adet dörtgen tam şekilde görülür.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 10, Kat. 27.

Katalog No: 28

Müze Envanter No: İ.A.M. 21875

Kazı Envanter No: MTR 6963

Kasa No: HM 02-211

Buluntu Yeri: Hamam-Gymnasion, L-6 Karesi 2002-6 Mekanı.

Buluntu Tarihi: 16.09.2002

Seviye: 82.01 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Asklepios Heykeli

Ölçüler: y: 128 cm. g: 60 cm.

Korunma Durumu: Eser, ana gövde ve onunla birleşen sağ kol üst yarısı, asa ve mantoya ait bir parça olmak üzere dört parçadır. Gövdeyle birlikte işlenmiş baş-boyun, sağ kol alt yarısı ve el, sol kol ve el, asanın ve yılanın üst yarısı ile hymationun sol omuzdan sarkan ucuna ait küçük bir parça noksandır.

Tanım: Normal boyutlar altındaki figür yarı çıplak olarak hymation ile tasvir edilmiştir. Ağırlığın taşındığı sağ bacak sabit, sol bacak serbesttir. Sağ kol kalça hizasında gövdeyle bağlantılı şekilde asa tutmaktadır. Gövdenin sol tarafı boyunca sarkan hymation kumaşında sol kasık seviyesinde bırakılan çıkıntı, sol kolun da serbest olarak sarkıtıldığını ve bu noktada ana gövdeyle birleştiğini göstermektedir. Vücudun duruşuna göre baş kendi sağına dönüktür. Sabit sağ bacak yanında tanrının atribüsü olan asaya sarılı yılan figürünün alt yarısı yer alır. Aynı zamanda destek veya denge rolü de bulunan bu öğe gövdeden bağımsız değildir.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 69.

Fotoğraf: Levha 11, Kat. 28.

Katalog No: 29

Müze Envanter No: İ.A.M. 21521

Kazı Envanter No: MTR 4049

Kasa No: HM 98-113

Buluntu Yeri: Hamam-Gymnasion B mekanı

Buluntu Tarihi: 01.09.1998

Seviye: -11.10 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Hygieia Heykeli

Ölçüler: y: 103 cm. g: 27 cm.

Korunma Durumu: Üç parça halinde bulunan heykelin ana gövdesine baş, sağ kol ve etek ucuna ait bir parça eklenmiştir. Başın ön tarafında yüz ve boyun, sağ el, sol kol alt yarısı, sol el, arka tarafta kalça üstünde ve etek ucunda mantoya ait bir parça ile sol ayak ucu kırık ve eksiktir.

Tanım: Normal boyutlar altında yapılmış olan eser khiton ve hymation ile tasvir edilmiştir. Gövde ağırlığı sabit sağ bacak ile taşınmaktadır. Sol bacak hafifçe ileri uzatılmış, ayak geri çekilmiştir. Böylelikle heykelin kalçası iyice belirginleştirilmiş ve gövde ileri doğru hafifçe hareketlendirilmiştir. Sağ kol ileri uzatılmıştır. Eser çıplaktır ve pazıda zarif, bitkisel bir motif bulunmaktadır. Sol kol ise gövdeye birleşik pozisyonda aynı duruşa sahiptir. Kolsuz khiton, gerdanı açıkta bırakan derin bir yakaya sahiptir. Bel üstünde göğüslerin hemen altında sicim inceliğinde bir kemerle toplanmış ve uçlar ortada fiyonk şeklinde bağlanarak simetrik olarak iki yana sarkıtılmıştır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 70.

Fotoğraf: Levha 11, Kat. 29.

Katalog No: 30

Müze Envanter No: İ.A.M. 18387

Kasa No: Tİ 97-86

Buluntu Yeri: -6A Plankaresi Batı Parados

Buluntu Tarihi: 15.09.1997

Seviye: -18,90 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Athena Figürini

Ölçüler: y: 9,5 cm. g: 5,1 cm.

Kil Rengi: 5YR 5/4 Reddish Brown

Korunma Durumu: Eserin başı ve saçlarının bir kısmı dudak hizasından kırıktır. Başı dışında eser tamdır.

Tanım: Profilli bir diktörtgen kaide üzerinde ayakta duran bir kadın figürü betimlenmiştir. Eserin ön yüzü detaylıca işlenmiş fakat eserin arka kalıbı detaysız düz bir şekilde yapılmıştır. Eserin kaidesinin arkasında yaklaşık 1x2 cm.'lik oval bir buhar deliği bulunur. Tasvir edilen figür, gövdesini, omuzlarını ve kollarını ayaklarına kadar tümüyle kapatan "V" yakalı bir khiton giymiştir. Göğüslerinin altından kemerle bağlanmış khiton, belden de bağlanarak bir potluk yapmış ve böylelikle kıyafete hareketli kıvrımlar kazandırılmıştır. Figür aşağıya doğru uzanan sol eliyle, bir ucu kaideye dayanmış yuvarlak büyük bir kalkan tutmaktadır. Sağ kolu ise dirsekten kırılarak öne doğru uzanmakta ve elinde küçük bir phiale tutmaktadır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2011; 158/4.

Fotoğraf: Levha 12, Kat. 30.

Katalog No: 31

Müze Envanter No: Etütlük

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Athena Başı

Ölçüler: y: 3,6 cm. g: 3,0 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/8 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Eser bir figürine ait baştır. Figürün şapkasının üst kısmı ve boynundan kırık gövdesi eksiktir. Eserin yüzeyi aşınmıştır.

Tanım: Bir kadına ait baş parçasıdır. Figür alnı üzerinden her iki yana ters V şeklinde inen bir şapka giymiştir. Şapkanın altından göründüğü kadarıyla saçları alın ortasında ikiye ayrılarak her iki yana ayrılmıştır. Figürün yüzü yuvarlak, gözleri ve ağzı küçüktür.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982, Abb. 75, TK 14.

Fotoğraf: Levha 12, Kat. 31.

Katalog No: 32

Müze Envanter No: E.M. 15/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Athena Başı

Ölçüler: y: 3,7 cm. g: 2,9 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/6 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Eser bir figürine ait baştır. Figürün şapkasının üst kısmı ve boynundan kırık gövdesi eksiktir. Eserin yüzeyi aşınmıştır.

Tanım: Bir kadına ait baş parçasıdır. Figür alnı üzerinden heri iki yana ters V şeklinde inen bir şapka giymiştir. Şapkanın altından göründüğü kadarıyla saçları alın ortasında ikiye ayrılarak her iki yana burgu şeklinde ayrılmıştır. Figürün yüzü yuvarlak gözleri ve ağzı belirgindir.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982, Abb. 75, TK 14.

Fotoğraf: Levha 12, Kat. 32.

Katalog No: 33

Kasa No: Tİ 97-55

Buluntu Yeri: Tiyatro Kuzeybatı Yamacı

Buluntu Tarihi: 10.08.1997

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Athena Figürini Gövde Parçası

Ölçüler: y: 3,4 cm. g: 3,0 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 6/6 Light Red

Korunma Durumu: Eserin boynunun üzerinden başı, sağ omzu ve sağ kolu, dirseğinin altından sol kolu, sağ göğsünün altı, karnından aşağısı ve arka yüzün tamamı kırık ve eksiktir.

Tanım: Giyimli bir kadın betimlenmiştir. Sol omzu üzerinde dalgalı saçlarından bir tutam görülür. Figür, "V" yakalı bir khiton giymiştir. Khiton üzerine ortasında dairesel bir düğme ile birbirine tutturulmuş, iki simetrik parçadan oluşan bir zırh giymiştir. Zırhın deri olduğunun belli olması için hem bir kabartı ile zırh sınırlandırılmış hem de yüzeyi elbise kıvrımlarından farklı bir şekilde düz ve üzerinde küçük noktalar barındıran bir şekilde işlenmiştir. Zırhın altında khitonu toplaması için bir kemer kullanılmış fakat bu kemer elbise kumaşının toplanması ile oluşan iki simetrik tomar altından görülememektedir. Kemerin altında ise elbise kıvrımları düz şekilde aşağıya doğru inmektedir. Khitonun figürün omuzlarını da dirseklerine kadar kapattığı sağlam kalmış sol omuz ve kol üzerinde görülmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 12, Kat. 33.

Katalog No: 34

Müze Envanter No: Bilinmiyor

Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası

Bulunduğu Yer: İzmir Basmane Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros Figürini

Korunma Durumu: Eserin boynu üzerinden başı eksiktir. Baş dışında eser tamdır.

Tanım: Dörtgen bir kaide üzerinde ayakta duran yarı giyimli bir erkek betimlenmiştir. Figür sol kolunu dirsekten kırarak öne doğru uzatmış ve eli ile de mantosunu tutmaktadır. Sağ kolu ise yine dirsekten kırılarak gövde ile birleşik gösterilmiştir. Göğsünün hizasında duran sol elinde bir kuş tutmaktadır. Manto ise figürün bel hizasından dolaşarak kalçalarını ve bacaklarını kapatmış sol eli ile de yukarı kalkmıştır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb 84, TK 24, Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 113, TK 108.

Fotoğraf: Levha 13, Kat. 34.

Katalog No: 35

Müze Envanter No: Bilinmiyor

Buluntu Yeri: Uyuzdere Kült Mağarası

Bulunduğu Yer: İzmir Basmane Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros Figürini

Korunma Durumu: Figürün boynu ve başı, omuzdan sağ ve sol kolu ile sağ kanadı kırık ve eksiktir.

Tanım: Eser ayakta duran çıplak kanatlı bir erkeği betimlemektedir. Figür, iki bacağı ile yere basarak dik bir duruş içinde gösterilmiştir. Sol omuzdan başlayarak göğsün üzerinden aşağıya sarkan bir kumaş kitlesi görülmektedir. Bu manto figürün sırtının da bir kısmını kapatmaktadır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb 85, TK 25, Ekin-Meriç, A., 2007; Lev. 113, TK 109.

Fotoğraf: Levha 13, Kat. 35.

Katalog No: 36

Müze Envanter No: E.M. 5/24/77

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros Figürini

Ölçüler: y: 9,3 cm. g: 7,9 cm.

Korunma Durumu: Eserin başı, sol kanadı ve iki elinde bilekten itibaren uç kısımları kırık ve eksiktir.

Tanım: Koşar biçimde, çıplak genç bir erkek betimlenmiştir. Sol kol öne doğru uzanmış ve üzerine kumaş kıvrımları diagonal olarak sarılmıştır. Sağ kol ise aşağı ve yana doğru uzanmaktadır. Vücut, hareketli ve hatları dolgun bir şekilde tasvir edilmiştir. Sol bacak önde basmış durumda, sağ bacak arkada ve parmak uçlarına basar durumdadır.

Bibliyografya: Tüzün, D., 1978; s. 66, Kat. 5.

Fotoğraf: Levha 13, Kat. 36.

Katalog No: 37

Müze Envanter No: E.M. 6/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Uçan Eros

Ölçüler: y: 3,6 cm. g: 7,0 cm.

Korunma Durumu: Eserin her iki kolu ve sağ kanat ucu kırık ve eksiktir olup yüzeyi aşınmıştır.

Tanım: Uçar biçimde çıplak kanatlı bir figür betimlenmiştir. Figürün gövdesi öne doğru gergin bir şekilde gösterilmiştir. Yüzü yuvarlak gözleri ve ağzı küçüktür. Figürün saçları da başın üzerinden ikiye ayrılarak tepede topuz yapılmıştır.

Bibliyografya: Meriç, R., 2003; s. 60.

Fotoğraf: Levha 14, Kat. 37.

Katalog No: 38

Müze Envanter No: İ.A.M. 20582

Kazı Envanter No: MTR 5829

Kasa No: AKR 00-22

Buluntu Yeri: Kuzey Duvarı Üstü Sondajı

Buluntu Tarihi: 11.07.2000

Seviye: -2,20 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros Figürü

Ölçüler: y: 5,5 cm. g: 2,9 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 5/6 Red

Korunma Durumu: Figürün her iki kanadının büyük kısmı, diz üzerinden sol bacağı ve diz altından sağ bacağı eksiktir.

Tanım: Ayakta yarı giyimli kanatlı bir çocuk tasvir edilmiştir. Gövdesini bir hymation ile örten figürün sol bacağı gergin ve düz, sağ bacağı ise dizden kırılarak öne alınmış ve figüre hareketli bir poz kazandırılmıştır. Figür başını hafifçe sağa çevirmiştir. Alın üzerinden geriye taranmış saçlar, başın tepesinde iki tutam halinde toplanmıştır. Sağ kolu geriye doğru alınarak dirsekten kırılıp yukarı doğru kaldırılmış eli ile hymationun bir ucunu tutar şekilde tasvir edilmiştir. Sol kolu ise gövdenin hemen yanında bulunmakta ve eli ile de hymationun diğer ucunu tutmaktadır. Bu bölümde iki el arasında gergin kalan hymation, gövde üzerinde simetrik kıvrımlarla gösterilmiştir. Sol elden sonra ise aşağıya doğru serbest kalan manto, düzensiz kıvrımlarla gösterilmiştir. Eserin belden aşağısını hymation tamamen örtmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 14, Kat. 38.

Katalog No: 39

Kasa No: BUL 99-200

Buluntu Yeri: 2C Plankaresi Şist Taban Üstü

Buluntu Tarihi: 01.02.1999

Seviye: -1,59 / -1,37 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros Figürini

Ölçüler: y: 3,4 cm. g: 4,0 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 7/6 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Eserin sadece başı ve kanatları korunmuştur. Boynunun altından gövdesi ve sol kanadının alt kısmı kırık ve eksiktir.

Tanım: Kanatlarını açmış bir çocuk tasvir edilmiştir. Figürün yüzü yuvarlak, gözleri küçüktür. Yüzüne oranla burnu büyük ve geniş, ağzı ise küçük yapılmıştır. Alın üzerindeki saçları ikiye ayrılmış, kulakları da kapatarak aşağıya doğru inmektedir. Başının arkasındaki saçlar da tepede topuz yapılmıştır. Her iki tarafa açılan küçük kanatları derin bir yivle, kanat uçları ise ince çizgilerle belirtilmiştir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 14, Kat. 39.

Katalog No: 40
Müze Envanter No: Etütlük
Kazı Envanter No: MTR 7806
Kasa No: AKR 04-117
Buluntu Yeri: 2004-6 Mekanı
Buluntu Tarihi: 03.09.2004
Seviye: 140,90 m.
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Oturan Eros Figürini
Ölçüler: y: 4,1 cm. g: 2,4 cm.
Kil Rengi: 5YR 5/6 Yellowish Red
Korunma Durumu: Eserin boynu ve başı, omzundan sol kolu omuz altından sağ kolu, diz üstünden sol bacağı, kasıktan sağ bacağı ve kürek kemiği hizasından çıkan kanatları kırık ve eksiktir.
Tanım: Eser oturan genç çıplak bir figürü betimlemektedir. Eserin ön yüzü detaylı olarak işlenmiş olmasına rağmen arka yüz kaba bırakılmış hatta bir kısmı elle düzeltilmiştir. Figürün uzuvlarının eksik olması duruş konusunda pek ipucu vermemekle beraber sol bacağını öne doğru uzattığı, sol kolunu kaldırdığı ve sağ kolunu gövdesine paralel olarak aşağıya saldığı görülmektedir. Sırtından çıkan sol kanadının büyük kısmı tahrip olmuş, sağ kanadının ise küçük bir kısmı görülebilmektedir.
Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.
Fotoğraf: Levha 14, Kat. 40.

Katalog No: 41

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 6392

Kasa No: LT 00-36

Buluntu Yeri: Hamam Altı Sondaj 2

Buluntu Tarihi: 20.10.2000

Seviye: -16,05 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Eros ve Psykhe

Ölçüler: y: 3,4 cm. g: 5,2 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 6/4 Light Brown

Korunma Durumu: Soldaki figürün sağ kolu, sağdaki figürün sol kolu ve gövdelerinin üst yarısı haricinde figürlerin tamamına yakını kırık ve eksiktir.

Tanım: Eser birbirlerine sarılmış iki figürden oluşmaktadır. Soldaki figür sağ kolu ile karşısındakini omzundan, sağdaki figür ise sol kolu ile karşısındakini kolunun altından tutmuş ve birbirlerine sarılmaktadırlar. Soldaki figürün sırtındaki küçük çıkıntı ise kırık ve eksik olan kanada ait bir bölümdür.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 14, Kat. 41.

Katalog No: 42

Müze Envanter No: İ.A.M. 21539

Kazı Envanter No: MTR 1386

Buluntu Yeri: Akropol yakınları Değirmençay-Sabunhane Mevkii

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Erosların Domuz Avı Sahneli Friz Bloğu

Ölçüler: y: 36 cm. g: 88 cm.

Korunma Durumu: Tek parçadır. Lesbos kymationu bordürü üzerinde ve figürlerin bastığı çıkıntı şeklindeki platformun kenarlarındaki ufak kırıklar haricinde önemli bir eksiklik bulunmamaktadır.

Tanım: Eserde tek Eros figürü bulunmaktadır. Kanatları açık şekilde sol tarafa doğru dönük olarak yarı profilden işlenmiştir. Sağ bacağı gergin olarak geride durmaktadır. Sol bacağını ileri uzatmış ve adım atmıştır. İki eliyle bel hizasında tutuğu mızrağını karşısında ön ayakları havada şahlanmış boğaya doğrultmuştur. Arkasında bulunan küçük köpek ters istikamete dönmüş ve bir yaban domuzunu ısırır şekilde betimlenmiştir. Yaban domuzu kaçma çabası içinde ön ayakları havada, ileri doğru atlamış durumda tasvir edilmiştir.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 247.

Fotoğraf: Levha 15, Kat. 42.

Katalog No: 43

Müze Envanter No: İ.A.M. 21531

Kazı Envanter No: MTR 2831

Kasa No: AKR 97-127

Buluntu Yeri: Akropol G2 karesi

Seviye: - 0,55 m.

Buluntu Tarihi: 05.09.1997

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Erosların Domuz Avı Sahneli Friz Bloğu

Ölçüler: y: 36 cm. g: 122 cm.

Korunma Durumu: Parçanın sağ üst köşesi, Lesbos kymationu hattının orta noktası kırıktır. Kompozisyona ait figürlerden her iki Eros'un başı ve ayakları, yaban domuzunun ön ayakları, köpeğin gövdesinin arka yarısı noksandır.

Tanım: Üst kenarı Lesbos kymationu ile zenginleştirilen eserin altı düz biçimde kesilmiş aradaki alana alçak kabartma şeklindeki kompozisyon işlenmiştir. Sahnenin sağında kanatları açık durumda ve çıplak sırt sırta dönmüş iki Eros figürü mızrak taşımaktadırlar. İç tarafta kalan figür, sola dönük, yarı profilden tasvir edilmiştir. Mızrağını, karşısında ön ayaklarını kaldırmış hamle yapan yaban domuzuna doğrultmuştur. Önünde de saldırır durumunda bir köpek vardır. Domuzu ön ayaklarından yakalamış görülmektedir. Ayrıca bir diğeri ön ayakları ile domuzun arkasına atlamış ve domuzu ısırmaktadır. Parçanın en sağında, sağ tarafa dönük Eros figürü benzer biçimde mızrağı ile hamle yapmış pozisyondadır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 246

Fotoğraf: Levha 15, Kat. 43.

Katalog No: 44

Buluntu Yeri: Akropol Yakınları

Buluntu Tarihi: 2003

Seviye: Yüzey

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Erosların Domuz Avı Sahneli Friz Bloğu

Ölçüler: y: 30 cm. g: 60 cm.

Korunma Durumu: Eser tek parçadır, Parçanın yatay olarak kırılan üst yarısı noksandır. Yaban domuzunun başı ve Eros'un gövde üst yarısı eksik kısımdadır.

Tanım: Kanatları açık çıplak figür, sol bacağını ileri uzatarak geniş bir adım atmıştır. Bundan ötürü sağ bacak gergin, sol bacak dizden sert biçimde bükülmüş durmaktadır. Eros bel hizasında iki eliyle tuttuğu mızrağı kendisine doğru atlamış olan yaban domuzuna doğrultmuştur. Yaban domuzunun havadaki ön ayakları altında küresel bir obje bulunmaktadır. Eros'un arkasında, domuza doğru koşan bir köpek vardır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 248.

Fotoğraf: Levha 15, Kat. 44.

Katalog No: 45

Kazı Envanter No: MTR 309

Kasa No: AKR 92-15

Buluntu Yeri: Akropol Sondaj II C/D karesi

Buluntu Tarihi: 05.12.1992

Seviye: -2.30m.

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Hekate Başı

Ölçüler: y: 11 cm. g: 8 cm.

Korunma Durumu: Eser tek parçadır. Boyundan itibaren gövdenin altı tümüyle noksandır. Üç yüzün üzerinde de burun ucu, dudaklar ve saçların uç kısımlarında kırıklar mevcuttur.

Tanım: Minyatür boyutlarda yapılmış üç yüzlü Hekate, başında polos ile tasvir edilmiştir. Yüzler genel form olarak birbirlerinin aynısı olmasına karşın detaylarda bazı farklılıklar gözlemlenmektedir. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış ve kalıp şeklinde iki yana sarkıtılmıştır. Saç telleri, kısa kazıma çizgilerle paralel diyagonal hatlar şeklinde betimlenmiştir. Geniş alın, çıkık gözler üstünde burun duvarlarından yumuşak bir geçişle kaş kemiklerine bağlanan hatla sınırlandırılmıştır. Ağız küçük ve kapalı, dudaklar ise incedir.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 72.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 45.

Katalog No: 46

Müze Envanter No: Etütlük

Kasa No: AKR 97-244

Buluntu Yeri: F2 Plankaresi 3. Dörtlük

Buluntu Tarihi: 20.10.1997

Seviye: -1,95 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Herakles Kalıbı

Ölçüler: y: 6,7 cm. g: 2,2 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 4/6 Red

Korunma Durumu: Figürün sağ el bileğinden başlayarak kasık hizasından sol eline kadar uzanan bölümün üst kısmı kırık ve eksiktir.

Tanım: Eser bir yüzü düz diğer yüzü negatif baskılanmış bir kalıptır. Baskılanmış yüzünde dikdörtgen kaide üzerinde ayakta bir eliyle aşağıya doğru uzanan bir lobut diğer eliyle de aşağıya doğru sarkan bir aslan postu tutmuş iri bir erkek tasvir edilmiştir. Figürün sağ bacağı gergin sol bacağı dizden kırılarak adımı geriye alınmış böylelikle figürün pozuna hareketlilik kazandırılmıştır. Eserde cinsel bölge ve tüyleri, bacak kasları, dizleri ve ayak parmakları detaylandırılmaksızın işlenmiştir. Figür sağ elinin avucuyla da üzerinde budaklar olan ahşap görünümlü bir sopaya dayanmaktadır. Sol eliyle de başı ve dört tırnaklı pençesi görülen bir aslan postu tutmaktadır. Kalıptan alınan baskıda görüldüğü üzere figürün iki bacağı arasında ve sağ bacağı ile lobut arasında bir yüzey kalmaktadır.

Bibliyografya: Aybek, S., 2011; 157/2.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 46.

Katalog No: 47

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 7700

Kasa No: AKR 04-58

Buluntu Yeri: Sondaj 5

Buluntu Tarihi: 04.08.2004

Seviye: 141,45 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Herakles Betimli Rölyef Parçası

Ölçüler: y: 6,3 cm. g: 7,9 cm.

Korunma Durumu: Eser bel hizasından yatay olarak lobutun yanından dikey olarak kırılmıştır. Eserin çerçevesinin altından ve sol yanından da kırıkları mevcuttur. Eserin yüzeyinde ileri derecede bozulmalar ve kristalleşmeler vardır.

Tanım: Kabartma olarak ayakta çıplak bir erkek betimlenmiştir. Figürün sağ bacağı gergin ve vücut ağırlığını taşır durumdadır. Sol bacak ise dizden kırılarak adımı geriye alınmıştır. Figür sol elini hemen yanında bulunan kabartı üzerine koymuş, sağ elini ise boyu kasık hizasına kadar gelen lobut üzerinde tutmaktadır.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 47.

Katalog No: 48

Müze Envanter No: İ.A.M. 16830

Kazı Envanter No: MTR 647

Kasa No: Tİ 93-59

Buluntu Yeri: G4 Karesi

Buluntu Tarihi: 02.10.1993

Seviye: -15,53 m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Sakallı Herakles Başı

Ölçüler: y: 4,8 cm. g: 2,9 cm.

Korunma Durumu: Eserin sadece yüzü korunmuştur. Yüzün alından üstü ve her iki kulak hizasından arkası eksiktir.

Tanım: Eser sakallı bir kişiyi betimlemektedir. Tasvir edilen figür, başını hafifçe kendi sağına çevirmiş durumdadır. Kaşlar dolgun olarak belirtilmiş, gözler ise küçük ve çukurdur. Burnu, yüzüne göre büyük ve geniş yapılmıştır. Ağzı küçük, dudakları dolgundur. Bıyıkları dudak üzerinden aşağıya doğru iki kalın tutam halinde inmektedir. Sakalları uzun ve kabarıktır. Çene hizasında ikiye ayrılmış sakalların ayrım çizgisi, başın hareketini de destekler biçimde sağa doğru yönelmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 48.

Katalog No: 49

Kasa No: AKR 97-109

Buluntu Yeri: E3 Karesi

Buluntu Tarihi: 29.08.1997

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Herakles ve Lobutu

Ölçüler: y: 4,6 cm. g: 2,9 cm.

Kil Rengi: 10R 6/4 Pale Red

Korunma Durumu: Eser çıplak bir figürün karın, sol kol ve el bölümüdür. Diğer kısımlar ise tümüyle eksiktir.

Tanım: Herakles sol eli ile lobutunu tutmaktadır. Figür çıplaktır ve göbek deliği görülmektedir. Vücudu ve lobutu arasındaki tüyler olasılıkla aslan postuna aittir. Yüzey pürüzsüz ve ayrıntılı işlenmiştir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 49.

Katalog No: 50

Müze Envanter No: İ.A.M. 21533

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Seviye: Yüzey

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Herakles'in Lobutu Masa Ayağı

Ölçüler: y: 53,5 cm. R: 13 cm.

Korunma Durumu: Tek parçadır. Dairesel başlığın yaklaşık dörtte üçlük kısmı kırık ve noksandır.

Tanım: Eser dairesel formlu bir lobut tasviridir. Uçtan sapa doğru incelen bir form göstermekte ve sapın sonunda da geniş bir profil yapmaktadır. Eserin üzerinde ağaç görünümünü gösterebilmek için yuvarlak şekilde budaklar işlenmiştir.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 251.

Fotoğraf: Levha 16, Kat. 50.

Katalog No: 51
Müze Envanter No: Etütlük
Kazı Envanter No: MTR 6974
Kasa No: HM 02-223
Buluntu Yeri: L9 Plankaresi
Buluntu Tarihi: 15.09.2002
Seviye: 77,94 m.
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Hermes Başı
Ölçüler: y: 3,0 cm. g: 3,1 cm.
Kil Rengi: 5YR 6/6 Reddish Yellow
Korunma Durumu: Boyundan kırılmış başın geriye kalanı eksiktir. Baş üzerinde de şapkadan çıkan sol kanat kırıktır. Şapkanın tepe noktasında da bir kırık vardır.
Tanım: Eserde şapkalı bir erkek betimlenmiştir. Ön tarafta ters V biçimi almış şapka, arka tarafta dairesel bir şekille kulakları ve enseyi kapatmaktadır. Figürün yüzü ve yanakları dolgun hatları sahiptir. Kıvırcık saçları, şapkanın altından alnın üzerinde dağınık tutamlar şeklinde gösterilmiştir. Gözleri iri ve yuvarlak, burnu dolgun ve geniş, dudakları dolgun ağzı küçüktür. Başının üzerinde biri sağda biri solda olmak üzere iki adet çıkıntı bulunmaktadır.
Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.
Fotoğraf: Levha 17, Kat. 51.

Katalog No: 52

Kasa No: Tİ 97-14

Buluntu Yeri: Batı Parados -5A Plankaresi batı kısım

Buluntu Tarihi: 01.08.1997

Seviye: Dolgu Toprak

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Herme Başı

Ölçüler: y: 3,6 cm. g: 2,3 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Sağ şakağından itibaren aşağıya doğru inen bir kırıkla başın sağ tarafı eksiktir. Başın altından gövdesi ve başın arka kısmının tamamı kırık ve eksiktir.

Tanım: Orta yaşlarda sakallı bir erkek betimlenmiştir. Başında çelenk benzeri bir kasket bulunmaktadır. Kasketin altında kıvırcık saçları doğal formunda gösterilmiş, yuvarlak saç kitleleri halinde betimlenmiştir. Figürün badem şeklinde gözleri, iri bir burnu ve küçük bir ağzı vardır. Dudak üzerindeki kabarık bıyıkları ağzın her iki yanından ilerleyerek sakallara birleşmiştir. Figürün sakalları ise dikey yivler ile işlenmiş sakal kitleleri görünümü yaratılmaya çalışılmıştır.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 17, Kat. 52.

Katalog No: 53

Müze Envanter No: İ.A.M. 17055

Kazı Envanter No: MTR 718

Kasa No: Tİ 93-62

Buluntu Yeri: Tiyatro F5 karesi

Buluntu Tarihi: 03.10.1993

Seviye: -17.01m.

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Herme Başı

Ölçüler: y: 17 cm. g: 11 cm.

Korunma Durumu: Baş tek parça olarak bulunmuştur. Sağ göz üzerinde kaş kemiğine ait küçük bir parça, burun kökünde sol göz tarafına ait bir parça, burun ve sakalın uç kısmı kırıktır.

Tanım: Normal boyutlar altındaki baş, ciddi bir ifade ile ileri doğru bakmaktadır. Figürün oldukça katı bir duruşu vardır. Bu fiziki kanıtların yanında, kırık yüzeyin doğal bir boyundan çok aşağıda olması ve omuz bağlantısına dair bir iz bulunmaması eserin herme olduğunu göstermektedir. Başta, dalgalı saçlar alnın ortasından ayrılmış ve geriye doğru taranarak yüzü çevrelemiştir. Yüz hatları dolgun, ağzı küçüktür.

Bibliyografya: Aybek, S., 2009; Kat. 82.

Fotoğraf: Levha 17, Kat. 53.

Katalog No: 54
Müze Envanter No: İ.A.M. 18394
Kasa No: Tİ 97-133
Buluntu Yeri: A1 Duvarının Batısı
Buluntu Tarihi: 14.10.1997
Seviye: -20,50 m.
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Herme Başı
Ölçüler: y: 5,9 cm. g: 4,4 cm.
Kil Rengi: 2,5YR 5/6 Red
Korunma Durumu: Eserin sağ gözünün hizasından alın üzerindeki saçların tamamı, sol gözünün bir kısmı, ağzının sol tarafı, çenesi, boynu ve gövdesinin tamamı eksiktir.
Tanım: Eser sakallı bir erkeği betimlemektedir. Figürün göremediğimiz diademinin dışında kalan kıvırcık saçları, alın üzerinde spiral bocuklar şeklinde gösterilmiştir. Alnında belirsiz bir çizgi bulunmakta olup kaşları kabartı şeklinde işlenmiş fakat detaylandırılmamıştır. Hermenin göz pınarları ve göz kapakları detaylıca işlenmiş fakat göz bebekleri işlenmemiştir. Burun yüze göre orantılı yapılmış, uzun ve ince bir yapıdadır. Figürün ağzı küçük, dudakları dolgun bir şekilde tasvir edilmiştir. Dudak üzerinden ve burun hizasından başlayan bıyıklar, spiral tutamlar şekilde çeneye doğru inmektedir. Uzun sakalları ise kulak hizasından başlayarak çeneye doğru uzanır. Sakallar da düz tutamlar şeklinde tasvir edilmiştir.
Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.
Fotoğraf: Levha 17, Kat. 54.

Katalog No: 55

Kasa No: AKR 94-55

Buluntu Yeri: 1994/2 nolu kare

Buluntu Tarihi: 29.08.1994

Seviye: -0,21 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Herme

Ölçüler: y: 7,2 cm. g: 4,1 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Eserin başı, gövdesinin üst kısmı ve yana uzanan köşesi korunmuştur. Başının gözleri hizasından üstü, ağzın ve sakalların sağ tarafı ve arka kısmı kırık ve eksiktir.

Tanım: Dörtgen gövdeli, uzun saçlı ve sakallı bir erkek betimlenmiştir. Figürün saçları başının yanından bir tutam halinde aşağıya doğru inmektedir. Sakalları dolgun ve kabarık yapılmıştır. Bıyıkları da burgu şeklinde dudak üzerinden aşağıya inerek sakallar ile birleşmektedir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 18, Kat. 55.

Katalog No: 56
Müze Envanter No: Etütlük
Kazı Envanter No: MTR 9047
Kasa No: Tİ 07-50
Buluntu Yeri: Güneybatı Sondajı Kuzeyi
Buluntu Tarihi: 07.08.2007
Seviye: Yüzey
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Ianus Başı
Ölçüler: y: 10,4 cm. g: 4,4 cm.
Kil Rengi: 5YR 6/6 Reddish Yellow
Korunma Durumu: Soldaki başın sağ gözü, burnu ve ağzından itibaren sağ kısmı, sağdaki başın sol gözünün altından sol yanağı ve eserin gövdesinin altı, kırık ve eksiktir.
Tanım: Birbirlerine kulak hizasından yapışık, zıt yönlere bakan, uzun saçlı ve sakallı iki baş tasvir edilmiştir. Başların bakış hizalarına göre eksik olan bir üçüncü baş daha vardır. Başlar son derece detaysız yapılmış ve yüzeylerinin aşınmış olmasına rağmen yüz uzuvları halen seçilebilmektedir. Saçlar uzun şekilde tasvir edilmiş iki başın arasından, bir tutam iner şekilde gösterilmiştir. Saç tutamının en ucu ise noktalar şeklinde işlenmiştir. Figürlerin yüz uzuvları son derece orantısız ve şekilsiz yapılmıştır. Uzun sakalları ise kabartı şeklinde gösterilmiştir. Gövdede ise dikdörtgen bir çıkıntı göze çarpar.
Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.
Fotoğraf: Levha 18, Kat. 56.

Katalog No: 57

Müze Envanter No: Bilinmiyor

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Bilinmiyor

Malzeme Cinsi: Mermer

Obje: Nike Kabartması

Korunma Durumu: Eserin sağ kolu dirsekten, sol kolu omuzdan kırık ve eksiktir. Sol bacağı üzerinde kırıklar mevcuttur. Dizlerinin altından bacakları noksandır. Yüz detayları aşınmıştır.

Tanım: Ayakta, peplos giymiş bir kadın tasvir edilmiştir. Figür, öne doğru hafifçe hareket etmiş ve sağ kolunu havaya kaldırmış durumdadır. Hareketinin etkisiyle ince elbisesi vücuda yapışmıştır. Peplos, göğüslerin altından bir kemer ile bağlanmış ve fiyonk yapılmıştır. Figürün yüz detayları büyük ölçüde aşınmış durumdadır. Ancak saçların topuz yapıldığı görülebilir.

Bibliyografya: Meriç, R., *Metropolis, eine feldarchäologische Landaufnahme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Wien, 1976.

Fotoğraf: Levha 18, Kat. 57.

Katalog No: 58

Müze Envanter No: E.M. 3/24/77

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Nike Figürini

Ölçüler: y: 12,6 cm. g: 6,9 cm.

Kil Rengi: 2,5YR 7/6 Light Red

Korunma Durumu: Başındaki şapkasının uç kısmı, sağ kanadı, sağ kolu ve dizinden aşağı bacakları kırık ve eksiktir.

Tanım: Ayakta, kanatlı ve giyimli bir kadın betimlenmiştir. Başında ucu kırılmış yüksek ve sivri başlık vardır. Başlığın iki yanından omuzlar üzerine uzanan dil şeklinde uzantıları vardır. Alın üzerindeki iki sıra ince bant, alnı çevrelemektedir. Saçlar küçük yivler şeklinde gösterilmiştir. Figürün yüzü yuvarlak ve basık olarak işlenmiştir. Elbise göğüs altından kuşakla sıktırılmış olup, aşağı doğru inen derin kıvrımlar şeklinde görülmektedir. Figürün sol kolu dirsekten karın üzerine doğru bükülmüştür. Sol elinde ise kaideli ve iki kulplu bir kap tutmaktadır.

Bibliyografya: Tüzün, D., 1978; s. 65.

Fotoğraf: Levha 18, Kat. 58.

Katalog No: 59

Kasa No: YE 98-38

Buluntu Yeri: D11, D12, C11, C12 plk.'leri

Buluntu Tarihi: 15.09.1998

Seviye: -17.97 m.

Bulunduğu Yer: Metropolis Kazı Deposu

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Palmet Taşıyan Nike

Ölçüler: y: 3,9 cm. g: 4,0 cm.

Kil Rengi: 5YR 7/6 Reddish Yellow

Korunma Durumu: Bir figürün boyun kısmıdır. Boynun üst kısmından başı ve boynun altından gövdesi kırık ve eksiktir.

Tanım: Bir kadın figürü betimlenmiştir. Boynu çıplaktır ve boynunun hemen yanında V şekilde yivler ile işlenmiş bir palmet dalı durmaktadır.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 19, Kat. 59.

Katalog No: 60

Müze Envanter No: Etütlük

Kazı Envanter No: MTR 6990

Kasa No: AKR 02-09

Buluntu Yeri: Sondaj 4 Bizans Taban Altı

Buluntu Tarihi: 15.09.2002

Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Satyr Başı

Ölçüler: y: 7,3 cm. g: 4,0 cm.

Kil Rengi: 5YR 6/4 Light Reddish Brown

Korunma Durumu: Başın sol kısmı, sol gözün yanından ve ağzın sol yanından itibaren kırık ve eksiktir. Aynı şekilde başın arka yüzü de eksiktir.

Tanım: Eserde sakallı ve yaşlı bir erkek betimlenmiştir. Dağınık saçları alnın üzerinde iyiye ayrılarak yana doğru taranmış başın üst kısımlarında ise bitkisel elemanlardan yapılmış bir taç vardır. Tacın detayları tam net olmasa da üzüm salkımları şeklindeki motifler görülebilmektedir. Figürün gözleri badem şeklinde kaşları ise yukarı doğru kıvrımlı biçimde yapılmıştır. Yüzüne göre çok geniş betimlenmiş burnu ve ağzı ile gerçek bir kişiden çok mitolojik bir karakter olduğu hemen göze çarpar. Dudaklarının üstündeki bıyıklar dolgun tutamlar halinde ağzın her iki yanından aşağıya doğru inmektedir. Figürün sakalları da dolgun ve dalgalı şekilde gösterilmiştir.

Bibliyografya: Yayınlanmamıştır.

Fotoğraf: Levha 19, Kat. 60.

Katalog No: 61

Müze Envanter No: E.M. 14/15/74

Buluntu Yeri: Metropolis Çevresi

Bulunduğu Yer: Efes Müzesi

Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak

Obje: Tyhke Figürini

Ölçüler: y: 6,0 cm. g: 3,5 cm.

Kil Rengi: 7,5YR 7/4 Pink

Korunma Durumu: Eserin yüzeysel kırıklar dışında büyük bir eksiği yoktur fakat yüzeyi aşınmış ve ince detayları kaybolmuştur.

Tanım: Ayakta duran giyimli bir kadın figürü betimlenmiştir. Figürün sağ bacağı gergin, vücut ağırlığını taşır durumdadır. Sol bacak ise dizden kırılarak adımı geriye alınmıştır. Eserin detayları aşınmış olmasına rağmen başında bir şapkası olduğu ve giysisinin omuzlarda birleşen ve göğüs üzerinde V şeklinde duran bir khiton olduğu görülmektedir. Khitonun kıvrımları dikey yivler şeklinde gösterilmiştir. Figür beli hizasında sol elinde bir phiale tutar. Sağ elinde ise kolunun üzerinden baş hizasına kadar yükselen bereket boynuzunu taşır.

Bibliyografya: Meriç, R., 1982; Abb. 77, TK 16.

Fotoğraf: Levha 19, Kat. 61.

Katalog No: 62
Müze Envanter No: Etütlük
Kasa No: ADA7 03-35
Buluntu Yeri: M2
Buluntu Tarihi: 13.10.2003
Seviye: 79,86 m.
Bulunduğu Yer: İzmir Arkeoloji Müzesi
Malzeme Cinsi: Pişmiş Toprak
Obje: Tykhe
Ölçüler: y: 11,7 cm. g: 7,1 cm.
Kil Rengi: 5YR 6/6 Reddish Yellow
Korunma Durumu: Eserin sağ dirseğinden başlayarak göğsünün atı kırık ve eksiktir.
Tanım: Başında bir taç bulunan giyimli bir kadın tasvir edilmiştir. Eserin ön ve arka yüzü detaylıca işlenmiştir. Başının üzerinde uzun ve yukarıya doğru genişleyen, en tepede de profil yapan bir taç vardır. Figürün saçları alın üzerinden ikiye ayrılarak iki tutam halinde spiral biçimde kulakları da kapatarak, arkada topuz yapılmıştır. Tacın arkasında kalan saçlar da alın üzerinde olduğu gibi ortadan ikiye ayrılmış tutamlar şeklinde gösterilmiştir. Figürün kulaklarının arkasından iki tutam saç serbest bırakılmış ve göğsün üzerine düşmüştür. Eserin yüz detayları çok net olmasa da gözlerinin çukur ve küçük, burnunun da yüzüne oranla büyük ve geniş yapıldığı göze çarpar. Küçük ağzı ve dolgun dudaklarında hafif bir gülümseme vardır. Figür omuzları ve kolları açıkta bırakan "V" yakalı bir khtion giymiştir. Khitonun uçları köprücük kemiği hizasında birleştirilmiştir. Ön tarafta göğüs üzerinden V şeklinde kırımlar yaparak inen khiton arka tarafta ise daha U biçimli kıvrımlar halinde aşağıya doğru inmektedir. Kıyafet figürün ensesini de açıkta bırakmaktadır. Figür bir ucu sol omzuna dayanmış bereket boynuzunu sol kolu ile kavramış, eksik olan kısımda da muhtemelen kasık hizasında eli ile de boynuzu tutmaktadır. İki bölüm halinde yukarıya doğru genişleyen boynuzun ön kısmı figürün ağzı, arka kısmı figürün başı hizasında biter. Boynuzun cepheden görülen kısmında bir adet üzüm salkımı ve iki adet yuvarlak meyve görülmektedir.
Bibliyografya: Aybek, S., 2011; 158/5.
Fotoğraf: Levha 19, Kat. 62.

6. SONUÇ

"Metropolis'in Plastik Sanatlarında Tanrı ve Tanrıça Figürleri" konulu bu tez çalışmasında 62 adet plastik eser incelenmiştir. Eserler ile ilgili literatür ayrıntılı bir şekilde araştırılmıştır. Tez kapsamında incelenen eserlerin birçoğunun tanrı ve tanrıçaların meşhur tiplerinin kopyaları ya da tipin varyasyonları olduğu görülmüştür. Eserler değerlendirilirken kazılar sırasında bulundukları tabakalar ve alanların stratigrafileri de göz önünde bulundurulmuştur.

Tez kapsamında yapılan alfabetik sıralamada; ana tanrıça, Aphrodite, Artemis Ephesia, Asklepios ve Hygieia, Athena, Eros, Hekate, Herakles, Hermes, Ianus, Nike, Satyr ve Tykhe gibi tanrılar ve tanrılar ile bağlantılı mitolojik figürler incelenmiştir. Eserler arasında atribüleri olmayan ve tartışmalı eserler çalışma dışında tutulmuştur.

Karakterler arasında kıyaslama yapıldığında tüm eserler arasından en büyük grubu ana tanrıça oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında hepsi dahil edilmemiş yüzlerce pişmiş toprak figürin vardır. Ana tanrıçanın yanı sıra Hellenistik Dönem'de popülerliği artmış Aphrodite ve Tyhke betimli eserler de incelenmiştir. Bu eserlerin tarih olarak da Geç Hellenistik Dönem ve Erken Roma Dönemi arasında yoğunluk gösterdiği görülür.

Kentin diğer önemli tanrısı olan Ares'e ait buluntu plastik eserler arasında rastlanmamıştır. Kentte öneminin son derece büyük olduğu yazıtlardan bilinen bu tanrının Hellenistik Dönem kent sikkerlerinde portresi kullanılmış ve M.S. 3. yüzyıla tarihlenen bir sikke üzerinde tapınağı betimlenmiştir. Kent için bu kadar önemli bir tanrının herhangi bir plastik tasvirinin olmayışı ilginç bir bulgudur. Roma tanrısı Mars ile özdeşleştirildikten sonra tasvirleri artmaya başlayan Ares'in Hellenistik Dönem içindeki tasvirleri diğer tanrılara göre son derece azdır. Bu da tanrının tasvirinin yapılmasının kült mensuplarınca hoş görülmediğini akla getirir.

Metropolis'in başka bir önemli kültü de sağlık tanrısı Asklepios ve Hygieia kültüdür. Kentte bulunmuş bir yazıttan bilinen kült, kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmış Asklepios ve Hygieia heykelleri ile de kanıtlanmıştır.

Metropolis Tanrıları arasında bir başka figür de Artemis Ephesia'dır. Tanrıça, Ephesos'da ana tanrıça olarak kabul edilir. Metropolis'de ise ana tanrıça olarak Meter Gallesia'nın kabul görmesi Artemis Ephesia'nın Metropolis'de popüler olmasına engel olmuştur. Ancak Metropolis'in Ephesos ise yakın komşu olması ve kentler arası ilişkiler dolayısıyla ve Artemis Ephesia Kültünün hem dini hem ticari bakımdan gelişmişliği göz önünde bulundurulduğunda Metropolis'de Artemis Ephesia'ya ait eserler bulunmuş olması son derece normaldir.

Kentin önemli bir şarap üreticisi olması, beraberinde Dionysos kültünün de varlığını getirmektedir. Ancak kültün varlığı plastik eserlere pek yansımamıştır. Bunun sebebi olarak ise Dionysos kültünün, ana tanrıça kültü gölgesinde kaldığı düşüncesidir. Dionysos kütüne ait plastik buluntular sadece bir satyr başıdır. Bu eserin yanı sıra kabartmalı kaselerde ve aplikeli seramikler üzerinde Dionysos kültü sahnelere rastlanır. Ayrıca kent tiyatrosunun kuzeyindeki resepsiyon salonu olarak adlandırılan odada da bir Dionysos mozaiği bulunmuştur.

Athena, Hermes ve Herakles gibi Yunan Mitolojisi'nin önemli tanrılarından olan ve her çağda sanatsal betimlemeleri görülen figürlere Metropolis'de de rastlanmıştır. Bu tanrılara ait bir kültün olduğu yazıtlar ile belgelenemese de bulunmuş çok sayıda plastik eser ile söz konusu tanrıların kentte saygı gördüğü düşünülmektedir.

Kültlerinin varlığı yazıtlardan bilinen Zeus ve Hera'ya ait herhangi bir plastik eser ele geçmemiştir. Bu da bu kültlerin kentin baskın yerel kültleri karşısında pek popüler olmadıklarını düşündürür.

Metropolis'in plastik eserleri arasında bir diğer önemli grubu da işlevselliği olan dini figürler oluşturur. Bu grup içinde bereket sembolleri olan hermeler ve yol kavşaklarının koruyucusu Hekate ve Ianus figürleri vardır.

Hellenistik ve Roma dönemlerinde sosyal ve ekonomik refah seviyelerinin yükselmesi ve sanatsal tekniklerin ilerlemesi ile birlikte tanrıların yanında diğer mitolojik figürlere de önem verilmiştir. Hem dini hem dekoratif açıdan kullanılan Eros figürlerine Metropolis'de de sıkça rastlanır. Bulunmuş çok sayıda pişmiş toprak figürin, friz kabartmaları ve tez kapsamında incelenmeyen kabartmalı kaplar üzerinde sıklıkla rastlanmıştır. Eroslar gibi başka bir figür de Nike'dir. Bu figüre de kentte bulunmuş pişmiş toprak figürinler ve kabartmalı kaplar üzerinde rastlanmıştır.

Eserler tümüyle tarihsel olarak incelendiğinde Geç Hellenistik - Erken Roma Dönemi yani M.Ö. 1. - M.S. 1. yüzyılda yoğunluk görülür. Bu da dönemin kültürel, sanatsal ve ekonomik refah seviyesinin ileri düzeyde olduğundan ötürüdür.

Hellenistik Dönem eserleri içinde genellikle ana tanrıça figürleri ağırlıkla yer alırken, Roma Dönemi'ne gelindiğinde kente değişik tanrıların tasvirlerinin de geldiği görülür. Bu da kentin Hellenistik Dönem içinde daha muhafazakar bir dini yapısı olduğu fakat Roma hakimiyeti altında değişen nüfus yapısı ile beraber kente farklı tanrı kültlerinin de girmiş olduğuna işaret eder.

Kentte şimdiye kadar yapılmış kazı çalışmaları ve araştırmalar ile ana tanrıça ve Ares kültü büyük ölçüde aydınlatılmıştır. Ancak kentte kabul gören diğer kültler, epigrafik araştırmalar ve kentin nekropolisinde yapılacak kazı çalışmaları ile aydınlatılabilecektir.

KAYNAKÇA

Aybek, S., "Metropolis Terrakottaları Hakkında İncelemeler", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 2011, s. 145-158.

Aybek, S., *Metropolis İonia I; Heykel, Metropolis'de Hellenistik ve Roma Dönemi Heykeltıraşlığı*, İstanbul, 2009.

Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç, A., *Metropolis, Ionia'da Bir Ana Tanrıça Kenti*, İstanbul, 2009.

Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., ""Metropolis 2007 Yılı Kazıları", *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, Ankara, 2009, s. 123-138.

Aybek, S., Öz, A. K., Ekin Meriç A., "Metropolis 2008 Yılı Kazı Çalışmaları", 31. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, 2010, s. 195-212.

Aybek, S., Öz, A. K., Ekin Meriç A., "Metropolis 2009 Yılı Kazı Çalışmaları", 32. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt, 2011, s. 166-181.

Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains III; Epoques Hellénistique et Romaine Grèce et Asie Mineure*, Paris, 1972.

Bieber, M., *Ancient Copies; Contributitions to the History of Greek and Roman Art*, New York, 1977.

Burr-Thompson, D., *Troy Supplementary Monograph III; The Terracotta Figurines of the Hellenistic Period*, Princeton, 1963.

Conelly, J. B., "Hellenistic Terracottas of Cyprus and Kuwait", *The Coroplast's Art; Greek Terracottas of the Hellenistic World* (edt. Uhlenbrock, J. P.), New York, 1991, içinde, s. 94-101.

Ekin-Meriç, A., *Metropolis Yakınlarındaki Ana Tanrıça Kült Mağarası* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 2007.

Engelmann, H., "Der Kult des Ares im ionischen Metropolis", *Hundert Jahre Kleinasiatische Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Die epigraphische und altertumskundliche Erforschung Kleinasiens; Akten des Symposiums vom 23. bis 25. Oktober 1990* (ed. Dobesch, G.) içinde, Wien, 1993, s. 171-176.

Goldman H., *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus Volume I; The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, 1950.

Güngör, E., *Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2005.

Harl, K, W., "A Hoard of Roman Antoniniani from the Bath at Metropolis, Ionia", *American Journal of Numismatics*, 18, 2006, s. 75-111.

Herling, L., Kasper, K., Lichter, C., Meriç, R., "Im Westen nichts Neues? Ergebnisse der Grabungen 2003 und 2004 in Dedecik-Heybelitepe", *Istanbuler Mitteilungen*, 58, 2008, s. 13-65.

Higgins, R. A., *Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities British Museum, Volume 1: Greek: 730-330 B.C.*, London, 1954.

Ingvaldsen, H., "The Hellenistic Coinage of Metropolis", *Metropolis İonia II: Yolların Kesiştiği Yer, Recep Meriç İçin Yazılar* (ed. Aybek, S., Öz, A. K.) içinde, İstanbul, 2010, s. 177-184.

Işın, G., *Patara V.1; Patara Terrakottaları, Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri*, İstanbul 2007.

Lazaridis, D., *Pelina Eidolia Abderon*, Atina, 1960.

Lang-Auinger, C., *Hanghaus 1 in Ephesos; Funde und Ausstattung*, Wien, 2003.

Laumonier, A., *Exploration Archéologique de Délos, Fascicule XXIII; Les Figurines de Terre Cutie*, Paris, 1956.

Leyenaar-Plaisier, P. G., *Catalogue de la Collection du Musée National des Antiquités a Leiden; Les Terre Cuties Grecqués et Romaines*, Leiden, 1979.

Karagöz, Ş,. *Antik Çağ'da Depremler*, İstanbul, 2005.

Keil, J., von Premerstein., A., *Bericht über Eine Dritte Reise in Lydien und den Angrenzenden Gebieten Ionniens*, Wien, 1914.

Knibbe, K., *Die Götter von Metropolis in Ionien* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Wien, 1989.

Lexicon Iconographicum Classicae Mythologiae, Zürich, 1984-1997.

Mekacher, N., *Eretria Ausgrabungen und Forschungen XII; Matrizengeformte hellenistische Terrakotten*, Montreux, 2003.

Meriç, R., *Metropolis, eine feldarchäologische Landaufnahme*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Wien, 1976.

Meriç, R., *Metropolis in Ionien, Ergebnisse einer Survey-Unternehmung in den Jahren 1972-1975, Königstein*, 1982.

Meriç, R., *Torbalı Metropolis Kazısı '89*, İzmir, 1990.

Meriç, R., *Metropolis; Kazıların İlk Beş Yılı*, İstanbul, 1996.

Meriç, R., *Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Stadtmarkt im Ephesos*, Wien, 2002.

Meriç, R., *Metropolis; Ana Tanrıça Kenti, İstanbul*, 2003.

Meriç, R., *Das Hinterland von Ephesos, Archaologisch-Topographische Forschungen im Kaystros-Tal*, Wien, 2009.

Meriç, R., Mountjoy, P., "Three Mycenaean Vases from Ionia", *Istanbuler Mitteilungen*, 51, 2001, 137-141.

Meriç, R., Mountjoy, P., “Mycenaean Pottery from Bademgediği Tepe (Puranda) in Ionia: A priliminary report”, *Istanbuler Mitteilungen*, 52, 2002, 79-98.

Meriç, R., "Metropolis Kazısı 1992 Yılı Çalışmaları", *XV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1995, s. 419-421.

Meriç, R., Ersoy, A., "1994 Yılı Metropolis Kazı Çalışmaları", *XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1996, s. 37-46.

Meriç, R., Ersoy, A., "Metropolis 1995 Yılı Kazı Raporu", *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1997, s. 153-156.

Meriç, R., "Metropolis 1996 Yılı Kazı Raporu", *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1998, s. 333-341.

Meriç, R., "Metropolis 1997 Yılı Kazı Raporu", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 1999, s. 335-352.

Meriç, R., Ersoy, A., Meriç, Ş., Topantaş, G., Ekin, A, Öz, A, Altıner, A., "Metropolis 1998 Yılı Kazı Raporu", *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2000, s. 227-236.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin, A., "Metropolis 2000 Yılı Kazı Raporu", *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2002, s. 87-98.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., “Metropolis 2001 Yılı Raporu”, *24. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2003, s. 151-158.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Uluşans, G., “Metropolis 2002 Yılı Kazıları”, *25. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2004, s. 293-302.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., “Metropolis Kazıları, 2003”, *26. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2005, s. 137-146.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Aybek, S., “Metropolis 2004 Yılı Kazı Çalışmaları”, *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2006, s. 249-260.

Meriç, R., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Aybek, S., Güngör E., "2005 Yılı Metropolis Kazıları", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2007, s. 243-252.

Meriç, R., Aybek, S., Öz, A. K., Ekin-Meriç A., Güngör, E., Alatepeli, S., "Metropolis 2006 Yılı Kazıları", *29. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2. Cilt, Ankara, 2008, s. 369-378.

Merker, G. S., *Corinth Volume XVII ; The Sanctuary of Demeter and Kore, Part IV; Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, 2000.

Mollard-Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figuries et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains II; Myrina*, Paris, 1963.

Mollard-Besques, S., *Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cutie Grecs Etrusques et Romains I ; Epoques Préhellénique Géométrique, Archaïque et Classique*, Paris, 1954.

Naumann, F., *Die Ikonographie der Kybele in der Phrygischen und der Griechischen Kunst*, Istanbuler Mitteilungen Beiheft, 28, Tübingen, 1983.

Öztürk, F., *Efes Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın, 2007.

Pliny, *Natural Hitory; with and English Translation in Ten Volumes, Volume II, Libri III-VII* (çev. H. Rackham), London, 1957.

Robinson, D., *Excavations in Olynthus; Part IV The Terra-cottas of Olynthus found in 1928*, London, 1931.

Rumscheid, F., *Die Figürlichen Terrakotten von Priene; Fundtexte, Ikonographie und Funktion in Wohnhäusern und Heiligtümern im Licht antiker Parallelbefunde*, Berlin, 2006.

Schachner, A., Meriç., R., "Ein Stempelsiegel des späten 2. Jts. v.Chr. aus Metropolis in Ionien", *Studi Micenei ed Egeo-Anatolici*, XLII.1, 2000, 85-102.

Soykal, F., "Eine Spätklasische Terrakottasattuette der Kybele aus Ephesos", *Österreiches Archäologisches Institut Berichte und Materialien*, Heft 5, s. 53-56, Wien, 1993.

Spon, J., Wheler, G., *Reisen durch Italien, Dalmatien, Griechenland und die Morgenländer: worinn viele merkwürdigen vormals in Europa unbekannte Antiquitäten ausführlich und unständig beschrieben werden*, Nürnberg, 1713.

Strabon, *Geographika*, (çev. Adnan Pekman), İstanbul, 2005.

Şahin, N., *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul, 2001.

Texier, C., *Asie Mineure. Description, Geographique, Historique et Archeologique, Des Provinces et des Villes de la Chersonnése d'Asie*, Paris, 1862.

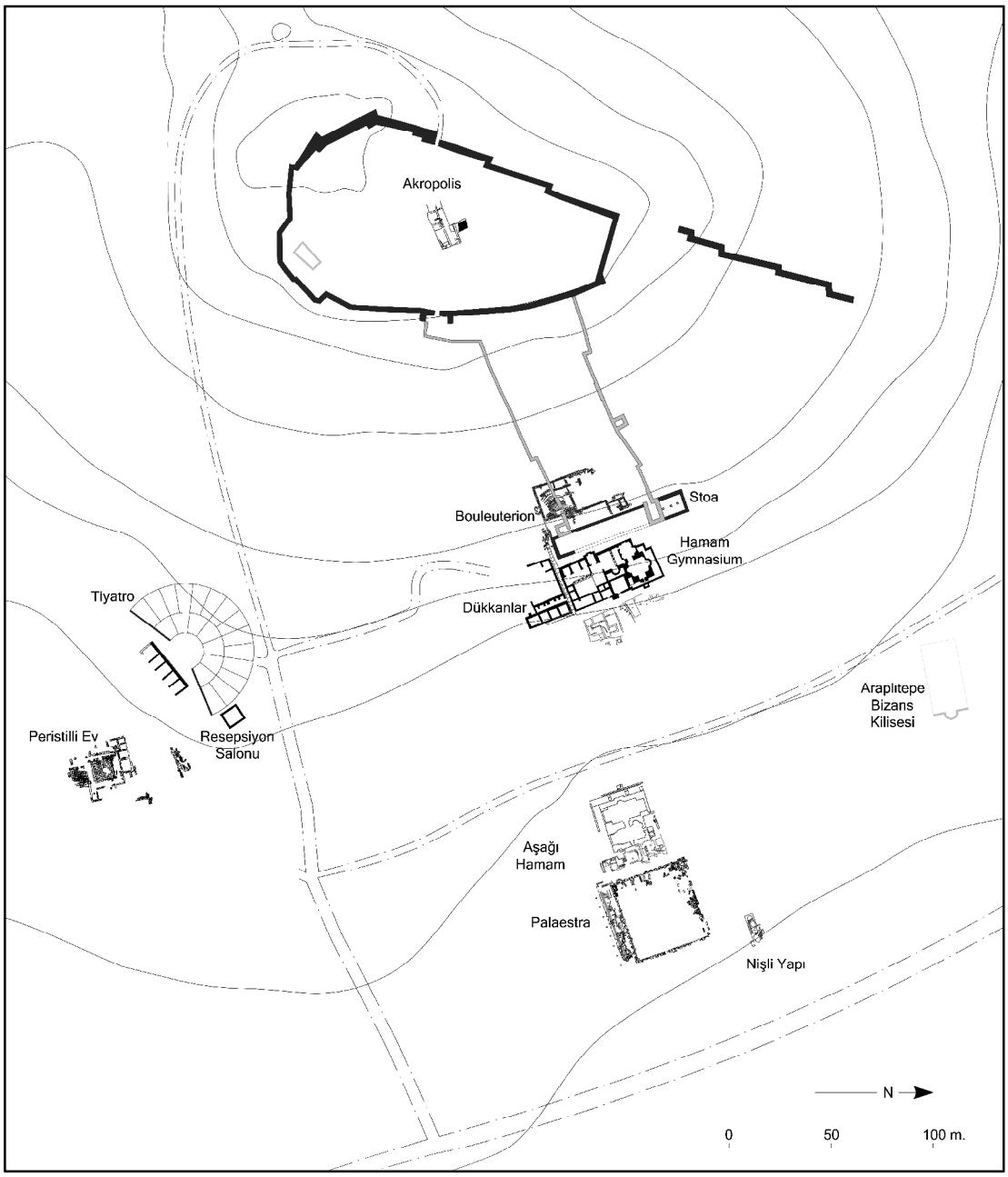
Töpperwein, E., *Pergamenische Forschungen Band 3; Terrkotten von Pergamon*, Berlin, 1976.

Tüzün, D., "Metropolis'den Efes Müzesi'ne Gelen Hellenistik Figürinler", *Efes Müzesi Yıllığı*, 2, 1978, s. 63-68.

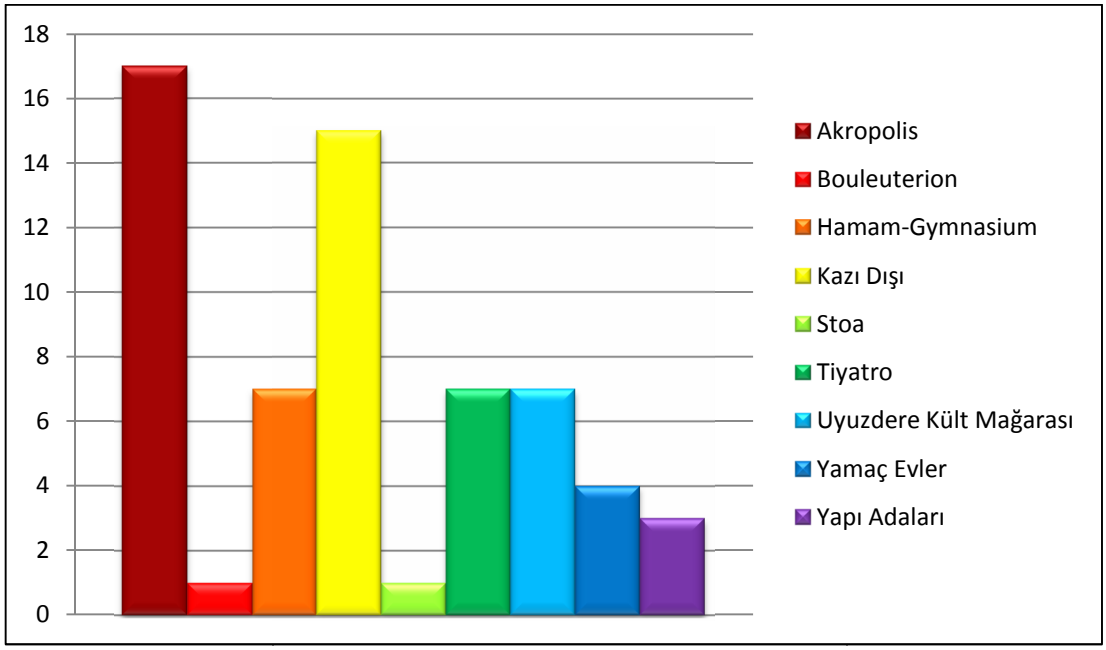
Winter, F., *Die Antiken Terrakotten;Die Typen der Figürlichen Terrakotten*, Berlin-Stutgart, 1903.

L E V H A L A R

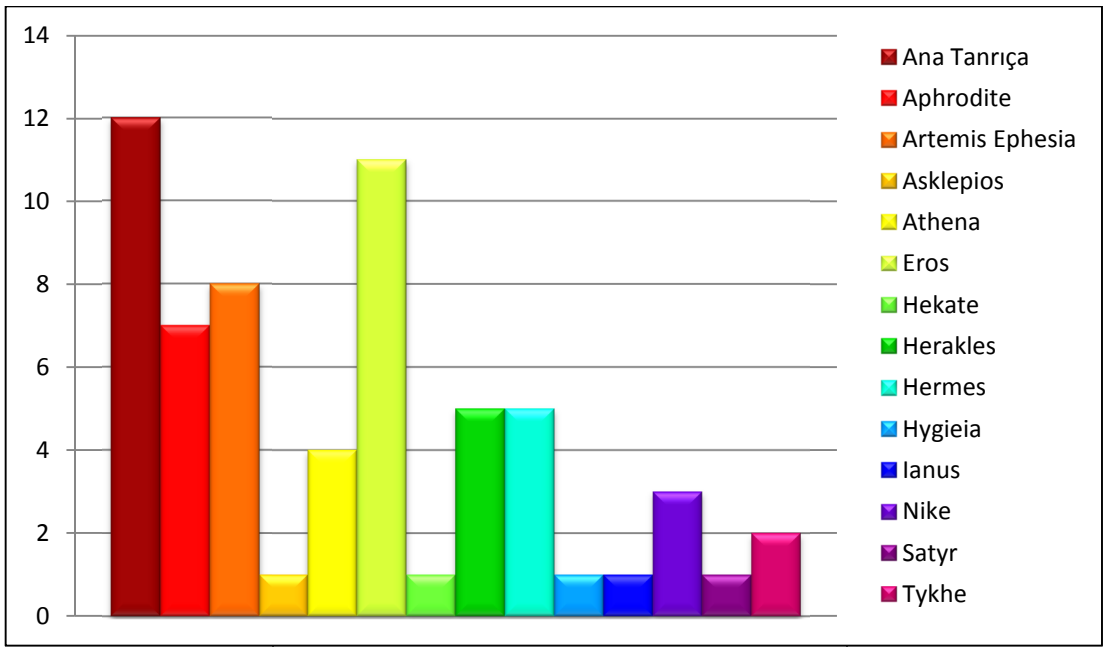
(Levha 1-19)

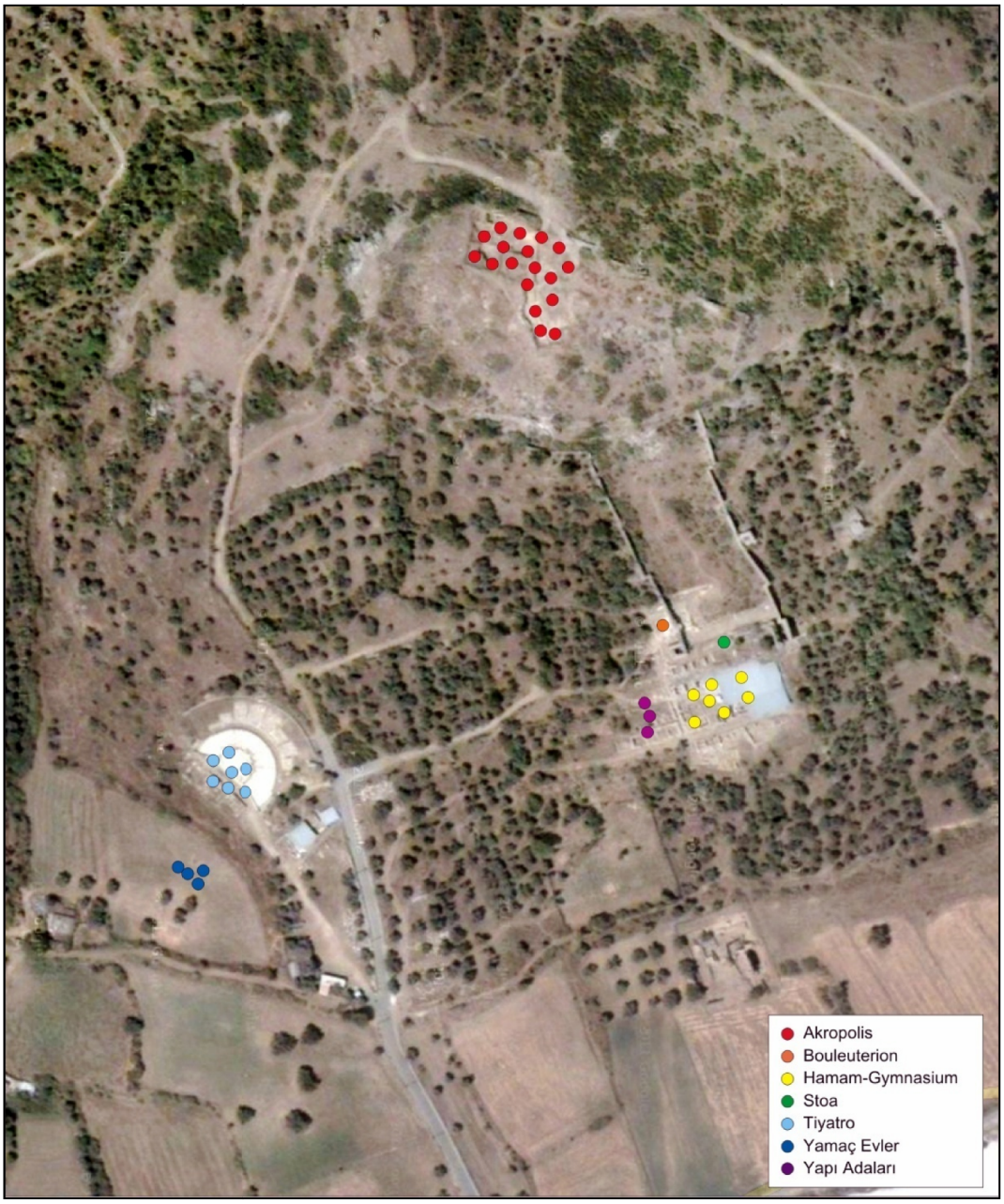
Plan 1: Metropolis Kent Planı

Grafik 1: İncelenen Eserlerin Buluntu Yeri Grafiği

Grafik 2: İncelenen Eserlerin Tür Grafiği

Grafik 3: Kentten Bulunmuş Eserlerin Sektörel Dağılımı

1/1

Kat. 1

1/1

Kat. 2

1/3

Kat. 3

1/1

Kat. 4

1/1

Kat.5

1/1

Kat. 6

1/1

Kat. 7

1/1

Kat. 8

1/1

Kat. 9

1/1

Kat. 10

1/5

Kat. 11

1/5

Kat. 12

2/1

Kat. 13

1/2

Kat. 14

1/2

Kat. 15

1/1

Kat. 16

1/2

Kat. 17

1/1

Kat. 18

1/1

Kat. 19

1/1

Kat. 20

1/1

Kat. 21

1/1

Kat. 22

1/1

Kat. 23

1/1

Kat. 24

1/1

Kat. 25

1/1

Kat. 26

1/1

Kat. 27

1/8

Kat. 28

1/8

Kat. 29

1/1

Kat. 30

1/1

Kat. 31

1/1

Kat. 32

2/1

Kat. 33

Kat. 34

Kat. 35

1/1

Kat. 36

1/1

Kat. 37

1/1

Kat. 38

1/1

Kat. 39

1/1

Kat. 40

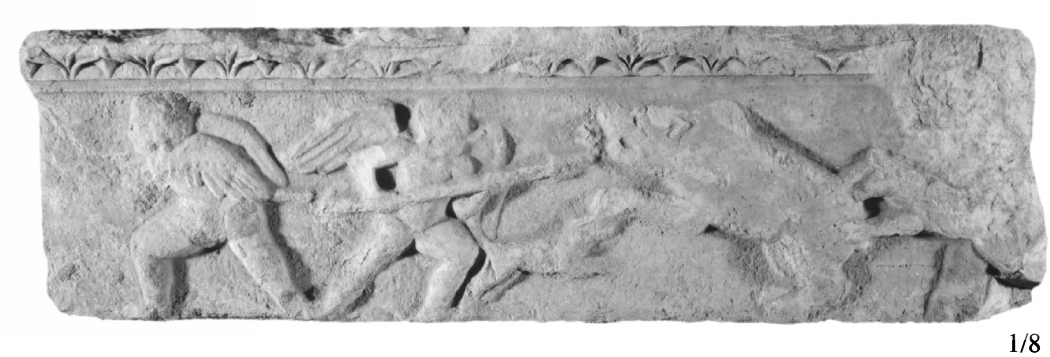
1/1

Kat. 41

1/8

Kat. 42

1/8

Kat. 43

1/8

Kat. 44

1/2

Kat. 45

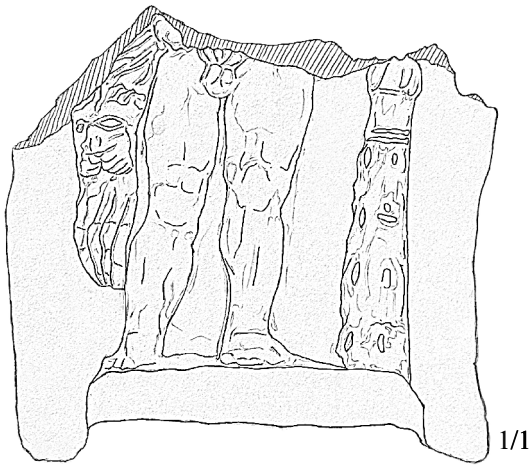
1/1

Kat. 46

1/1

Kat. 47

1/1

Kat. 46

1/1

Kat. 48

1/1

Kat. 49

1/8

Kat. 50

2/1

Kat. 51

2/1

Kat. 52

1/2

Kat. 53

1/1

Kat. 54

Kat. 55

Kat. 56

Kat. 57

Kat. 58

1/1

Kat. 59

1/1

Kat. 60

1/1

Kat. 61

1/1

Kat. 62